

הביטוח הלאומי

דוח ממדי העוני והאי-שוויון בהכנסות –

2021

לפי נתונים מנהליים

מירי אנדבלד, להב כראדי, רינה פינס וניצה (קלינר) קסיר

דוח ממדי העוני והאי-שוויון בהכנסות לשנת 2021, כמו בשנתיים שקדמו לו, מבוסס כולו על הנתונים המנהליים המצויים בביטוח הלאומי על סמך מתודולוגיה שפותחה במינהל המחקר והתכנון בבטל"א. לשימוש בנתונים המינהליים יתרונות רבים. נתונים אלה, מתייחסים לכלל אוכלוסיית ישראל, ולא למדגם קטן שבשנים האחרונות אף הלך והצטמצם והגיע באיחור, והם מאפשרים השוואות גם לקבוצות קטנות באוכלוסייה. כמו כן נתוני ההכנסות מעבודה וקצבאות בנתונים המינהליים הם "נתוני אמת" שאינם נגזרים מתשובות של מרואיינים.

שנת 2021 התאפיינה בחזרתו של המשק למסלול צמיחה, מסלול ממנו סטינו במשבר הקורונה שפקד את העולם ובכלל זה את ישראל. בעוד שב-2020 הצטמצם התמ"ג ב-1.9%, ב-2021 הוא עלה ב-8.3%. זהו שיעור צמיחה גבוה ואף גבוה בהשוואה למדינות מפותחות. עובדים רבים שיצאו ממעגל העבודה במשבר חזרו לעבודה. שיעור האבטלה שבשיא המשבר עמד על 35% ירד ב-2021 ל-5%, ועלייה נרשמה בשכר הריאלי. רמת ההכנסות הכלכליות של המשפחות עלתה מאוד, ובעיקר בעשירונים הנמוכים, ותחולת העוני והאי-שוויון לפי הכנסה כלכלית ירדו, לאחר שעלו ב-2020.

עם הסרת המגבלות שהוטלו במהלך המגפה והשיפור במצב הכלכלי, צומצמו החל מיולי 2021 התמיכות שניתנו למשפחות ולעסקים בתקופת המשבר. בעיקר צומצמו ההקלות שהונהגו בדמי האבטלה, צמצום שתמך בחזרה לתעסוקה של אנשים שיצאו ממעגל התעסוקה. כמו כן, שולם מענק עידוד תעסוקה למקבלי דמי אבטלה שחזרו לעבוד בשכר הנמוך משכרם קודם דמי האבטלה. הירידה בהיקף התמיכות הייתה נמוכה בהשוואה לתרומת ההתאוששות הכלכלית על ההכנסות, ומשכך למרות ירידה זו עלו ההכנסות נטו כמעט בכל העשירונים. ההשפעה על האוכלוסיות השונות לא הייתה אחידה, וההכנסות נטו עלו מעט פחות בעשירונים התחתונים (ובעשירון השני אף נרשמה ירידה). וכך לראשונה מזה שנים עלו שיעורי העוני והאי-שוויון לפי הכנסות נטו, ב-0.4 ו-0.8 נקודות האחוז, בהתאמה.

המדיניות וההתפתחויות בתחום החברתי-כלכלי מאז התפרצה מגפת הקורונה לחיינו מדגישות את החשיבות הרבה שיש למערכת ביטחון סוציאלי ולמערכת מותאמת לצרכי האוכלוסייה, בכל מצב ובעת משבר בפרט. במשבר הקורונה הפעילה המדינה כלי מדיניות שונים בהיקף נרחב שהתמקדו במובטלים ובעסקים, שבעקבותיו זכה הביטוח הלאומי אף להכרה בינלאומית באמצעות פרס הצטיינות מארגון ISSA, ארגון הביטחון הסוציאלי העולמי. וכך, בעוד שההכנסות הכלכליות של חלקים נרחבים מהאוכלוסייה נפגעו במשבר ובפרט מהאוכלוסיות החלשות, התמיכה הרחבה שהעניקה הממשלה הפכה את המצב. ההכנסה נטו עלתה בקרב מרבית מהאוכלוסיות ובעיקר באוכלוסיות החלשות שפעילותן בשוק העבודה נמוכה, וממדי העוני והאי-שוויון צומצמו.

זאת ועוד, החזרה המהירה של המובטלים לשוק העבודה עם ההתאוששות הכלכלית ולמרות ביטול רבות מהתמיכות, המחישה שכאשר מפעילים צעדים נדרשים בצורה אחראית, אין לחשוש מהשלכות של יצירת אבטלה כרונית. ב-2022 חזרנו לשיעור האבטלה הממוצע שהיה טרום המשבר. בשלהי 2021 לצד הקיצוצים בתמיכות המיוחדות, הוכנסו תיקוני חקיקה שברובם הופנו לתמיכה באוכלוסיות חלשות – כמו תיקונים בהשלמת הכנסה לאזרחים ותיקים ובקצבאות הנכים. את פירות הצעדים אנו צפויים לראות בשנים הבאות. עם זאת, למרות השינויים החיוביים שהוכנסו, ההוצאה על מדיניות רווחה בישראל עדיין נמוכה משמעותית בהשוואה בינלאומית. בפרט נדרשים

שינויים בקרב אוכלוסיות נזקקות בגיל העבודה, לצד הגדלת היקף התקציבים לצעדים אקטיביים לעידוד תעסוקה.

ניצה (קלינר) קסיר

סמנכ"לית מחקר ותכנון

תמצית הממצאים

דוח זה מציג את ממדי העוני ל-2021 על פי הנתונים המנהליים הקיימים בביטוח לאומי, לאחר שהותאמו לצורך חישוב ממדי העוני והאי-שוויון בישראל, זו השנה שלישית. כבשנה הקודמת, שבה הוכן הדוח לגבי 2020, גם השנה הוספנו אומדנים על רכיבי ההכנסה החסרים בנתונים המנהליים כך שקווי העוני משקפים את הכנסות משקי הבית מכלל המקורות¹.

- בשנת 2021 ההכנסה החציונית נטו לנפש תקנית, שממנה נגזר גם קו העוני, עלתה בשיעור מתון של 1.3%, וקו העוני הגיע ל-2,849 ₪. לעומת זאת ההכנסה הכלכלית החציונית לנפש תקנית, זו שאינה מביאה בחשבון את התערבות הממשלה דרך מיסים ותשלומי העברה, עלתה בשיעור חד של 7.9%.
- הבדלים אלו משקפים את ההתאוששות המהירה של הכלכלה ושוק העבודה ב-2021 מחד (ההכנסה הכלכלית) – ואת צמצום התמיכה של המדינה בהכנסות משקי הבית והעסקים מאידך (ההכנסה נטו).
- בין 2020 ל-2021 עלתה תחולת העוני: בקרב משפחות מ-20.6% ל-21.0%. בקרב נפשות מ-20.5% ל-21.0%, ובקרב ילדים מ-27.2% ל-28.0%.
- ב-2021 חיו בישראל 1.95 מיליון נפשות עניות, בהן 853.8 אלף ילדים ו-212.4 אלף אזרחים ותיקים.
- העלויות המתונות יחסית בממדי העוני ב-2021, למרות הפסקת מרבית התמיכות המיוחדות שהוענקו בתקופת הקורונה, החל מאמצע השנה, משקפות את ההתאוששות המרשימה בשוק העבודה ובכלל זה הגידול בתעסוקה.
- ללא התערבות הממשלה, כלומר לפי ההכנסה הכלכלית, תחולת העוני של משפחות ירדה מ-37.4% ל-35.5%, של נפשות ירדה מ-33.9% ל-32.1%, ושל ילדים ירדה מ-39.0% ל-37.0%. ירידות אלה מיוחסות להתאוששות המהירה בשוק העבודה בשנת הדוח.
- חישוב מיוחד שנערך לגבי שתי המחציות של שנת 2021 מעלה כי תחולת העוני של משפחות לפי ההכנסה נטו גבוהה בכמחצית נקודת האחוז במחצית השנייה של 2021 (בהשוואה למחצית הראשונה), בעוד שתחולת העוני הכלכלית נמוכה בכ-2 נקודות האחוז בהתאמה בין המחציות.
- העלייה הגבוהה ביותר בתחולת העוני (נטו) נרשמה בקרב אזרחים ותיקים – מ-16.4% ב-2020 ל-17.6% ב-2021. זאת לנוכח והפסקת המענקים המיוחדים שניתנו ב-2020 מחד והשתתפותם המועטה בשוק העבודה מאידך.
- תחולת העוני של משפחות עובדות נותרה כמעט ללא שינוי ומשקפת מגמות מנוגדות בין שכירים לעצמאים: תחולת העוני של משפחות שכירים עלתה במעט ואילו תחולת העוני של משפחות העצמאים ירדה מ-13.4% ל-12.1% בין שתי השנים.

¹ ראו להלן ובנספח א'.

- גם בקרב משפחות **צעירות** שראשיהן בגילאי 29 ומטה שרבים מהם שבו לשוק העבודה ב-2021, נרשמה **ירידה** בתחולת העוני מ-42.0% ל-41.0% **אולם רמת העוני נותרה גבוהה פי 2 ויותר מאשר בכלל האוכלוסייה.**
- ממצאי העוני בפריסה גיאוגרפית מראים כי ממדי העוני במחוזות **ירושלים, הצפון והדרום גבוהים מהממוצע.** תחולת העוני של משפחות מגיעה ל-36.7%, 23.6% ו-24.6% בהתאמה. לעומת זאת במחוזות תל אביב והמרכז השיעורים נמוכים מהממוצע. השנה הוספנו מפת עוני לדוח וכן נספח המכיל מידע מפורט על עוני לפי יישובים.
- **ההחמרה במצב העוני התבטאה גם בעומק העוני וחומרתו שעלו ב-2021 בהשוואה ל-2020.**
- במדד גייני לאי-שוויון בהכנסה המגמות היו דומות: המדד לפי ההכנסה נטו **עלה** ב-0.8%, אך **ירד** בחישוב לפי ההכנסה הכלכלית בשיעור של 1.4% בין 2020 ל-2021.
- ב-2021 הקצבה הניתנת לאזרחים ותיקים היא הגבוהה ביותר מבחינת יעילותה בצמצום העוני ולאחריה קצבת הנכות. גם לדמי האבטלה ניכרה השפעה גדולה יחסית ב-2021, שכן ההקלות בדמי האבטלה נמשכו עד אמצע השנה (ולגבי בני +45 עד אוקטובר 2021).
- ממצאים ראשוניים מסקר על עוני סובייקטיבי שנערך לראשונה במינהל המחקר ב-2022 מעלים ש-29.1% מהמשיבים מעריכים שהם כבר נמצאים בעוני או שהם בסיכון לעוני. שיעור זה קרוב לשיעור הנמצאים בסיכון לעוני לפי הגישה היחסית האובייקטיבית (הנמדד כמי שהכנסתו נמוכה מ-60% - ולא רק 50% - מחציון ההכנסה), המגיע ל-27.4% ב-2021. שיעורי העוני הסובייקטיבי של ערבים גבוהים מאלה שלפי המדידה היחסית, ואילו אלה של חרדים נמוכים יותר, בהתאמה.
- **בהשוואה בינלאומית** נותרת ישראל ברמת עוני **מהגבוהות ביותר** בארצות המפותחות (שניה מלמעלה אחרי קוסטה ריקה בכל השנים שנמדדו לישראל – 2019-2021). זאת למרות רמת סיוע גבוהה יחסית (ממוצעת בהשוואה בינלאומית) שניתנה כתוספת לסיוע הרגיל בתקופת הקורונה ב-2020 וב-2021. מצב האי-שוויון בהשוואה בינלאומית פחות קיצוני, אולם עדיין גבוה יחסית.
- הפסקת קצבאות האבטלה הייחודיות לתקופת הקורונה כליל ב-**2022** מפחיתה את התמיכות בשנה זו. מאידך העלייה בשיעור התעסוקה הממוצע ב-2022, על אף גל הפיטורים שהחל בשלהי השנה, צפויה לצמצם את ממדי העוני והאי-שוויון. לא ניתן לדעת אפריורי איזה משתי ההשפעות על העוני תגבר. עם זאת לגבי אוכלוסיית **האזרחים הוותיקים** ב-2022 **צפויה ירידה בממדי העוני** לאור העלאת הקצבאות לאזרח ותיק בתחילת 2022.

תוכן

1.....	מבוא	1.
2.....	ממצאים	2.
2.....	קו העוני ורמת החיים	א.
4.....	מדדי העוני בכלל האוכלוסייה	ב.
10.....	ממדי העוני לפי קבוצות אוכלוסייה	ג.
18.....	האי-שוויון בהכנסות	ד.
20.....	ממדי העוני והאי-שוויון בישראל בהשוואה בינלאומית	3.
27.....	נספחים	

לוחות

1.....	לוח 1 : קו העוני וההכנסה ל-2020-2021 (ש"ח שוטפים לחודש) ושינוי ריאלי משנה לשנה (אחוזים)	
2.....		
3.....	לוח 2 : קו העוני לפי גודל משפחה, 2021	
5.....	לוח 3 : מדדי העוני בכלל האוכלוסייה (אחוזים), 2020-2021	
11.....	לוח 4 : תחולת עוני משפחות לפי הכנסה כלכלית ולפי הכנסה נטו, והירידה (הישירה) בשיעור המשפחות העניות בעקבות התערבות הממשלה (אחוזים), 2020-2021	
12.....	לוח 5 : יחס פער העוני והמדד לחומרת העוני (FGT) של ההכנסה נטו לפי קבוצות אוכלוסייה (אחוזים), 2020-2021	
18.....	לוח 6 : מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו לנפש תקנית, 2016-2021	

תרשימים

2.....	תרשים 1 : השינוי בקו העוני, בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו, 2019 ו-2021	
4.....	תרשים 2 : תחולת העוני של נפשות, ילדים ואזרחים ותיקים, 2012-2021	
5.....	תרשים 3 : עומק העוני וחומרת העוני (FGT) לפי הכנסה נטו, 2019-2021	
6.....	תרשים 4 : סיוע ממשלתי בתקופת משבר הקורונה כאחוז מהתוצר - השוואה בינלאומית	
12.....	תרשים 5 : הירידה בממדי העוני כתוצאה מההתערבות הישירה של הממשלה (אחוזים), 2021 לעומת 2020	
15.....	תרשים 6 : שיעור התרומה של תשלומי העברה לחילוף מעוני לפי קצבה ב-2021	
15.....	תרשים 7 : הערים העניות ביותר ביישובים עם מעל 80,000 תושבים	
19.....	תרשים 8 : השינוי הריאלי בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים (אחוזים), 2021 לעומת 2020	
21.....	תרשים 9 : שיעורי העוני בקרב נפשות (50% מחציון ההכנסה הפנויה), מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2020-2021), הגדרת ה-OECD	

- תרשים 10 : מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה הפנויה, מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2020-2018, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD 22
- תרשים 11 : שיעורי העוני בקרב ילדים לפי ההכנסה הפנויה (50% מחציון ההכנסה), מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD 23
- תרשים 12 : שיעורי העוני בקרב אזרחים ותיקים לפי ההכנסה הפנויה (50% מחציון ההכנסה), מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD 24

נספחים

- נספח א' (מתודולוגי) : מקורות הנתונים לדוחות העוני של הביטוח הלאומי - הבהרות 28
- נספח ב – הגדרות עיקריות במדידת העוני 45
- לוח נספח 1 : הכנסה כלכלית והכנסה נטו לשנה, משפחתית, לקבוצות אוכלוסייה 30
- לוח נספח 2 : תחולת העוני של נפשות, ילדים ואזרחים ותיקים לפי קבוצות אוכלוסייה 2020-2021 31
- לוח נספח 3 : מספר הנפשות, הילדים והאזרחים הוותיקים 2020-2021 31
- לוח נספח 4 : ההשפעה הישירה של צעדי המדיניות שננקטו להתמודדות עם משבר הקורונה על תחולת העוני של נפשות, לפי קבוצות באוכלוסייה (אחוזים) 33
- לוח נספח 5 : ממדי העוני והאי-שוויון של האוכלוסייה 2012-2021 34
- לוח נספח 6 : חלקן של קבוצות נבחרות בכלל האוכלוסייה ובאוכלוסייה הענייה (אחוזים), 2020 35
- לוח נספח 7 : חלקן של קבוצות נבחרות בכלל האוכלוסייה ובאוכלוסייה הענייה (אחוזים), 2021 36
- לוח נספח 8 : תחולת עוני לפי מחוז וערים גדולות, 2020-2021 (אחוזים) 37
- לוח נספח 9 : תחולת העוני בישובים עם מעל ל-5,000 תושבים ב-2021, לפי שם הישוב 38
- לוח נספח 10 : מקסימום הכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים וגודל משפחה – 2021, לפי סולם שקילות ישראלי 42
- לוח נספח 11 : ממוצע הכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים וגודל משפחה – 2021, לפי סולם שקילות ישראלי 42
- לוח נספח 12 : תחולת העוני ושכר ממוצע ברוטו לפי ענף כלכלי, 2021 43
- לוח נספח 13 : מדדי עוני לפי מקבלי קצבאות, 2021 44

1. מבוא

דוח זה הוא השלישי בסדרת דוחות העוני המבוססים על הנתונים המינהליים² ומביא את הממצאים לגבי העוני והאי-שוויון בהכנסות בשנת 2021.

שנת 2021 התאפיינה בהתאוששות מהירה של פעילות המשק לאחר הטלת יוצאת דופן בתחום הכלכלי ב-2020 בעקבות משבר הקורונה שפקד את ישראל והעולם ב-2020. התמ"ג עלה בשיעור יוצא דופן של 8.3%, לאחר ירידה של 1.9% ב-2020. ההתאוששות בשוק העבודה התבטאה בעליית שיעורי התעסוקה ובירידת שיעור האבטלה לכ-5% - מעט מעל לרמתו טרם פרוץ המשבר.

עם הפחתת המגבלות לנוכח הגידול במספר המחוסנים וההתאוששות בשוק העבודה פחתה - אך לא פסקה לחלוטין - התמיכה של הממשלה בהכנסות המשפחות והעסקים בהשוואה ל-2020: דמי האבטלה שניתנו למי שהוצא לחל"ת וההקלות האחרות בדמי אבטלה הופסקו ביולי 2021 לגבי מרבית המובטלים (ובכך כנראה גם הועילו בתורם לשיבה לשוק העבודה). לגבי המובטלים המבוגרים יותר הופסק הסיוע המיוחד בשלב מאוחר יותר, באוקטובר 2021. גם המענקים לעסקים פחתו. שתי מגמות אלה באות לידי ביטוי במדדים השונים המופיעים בדוח זה.

השנה התווספו לדוח פרק המציג השוואות בינלאומיות של ממדי העוני והאי-שוויון – בהתבסס על הנתונים המינהליים³, וכן פירוט נרחב של רמות העוני לפי יישובים. בנוסף להצגת ממדי העוני והאי-שוויון לשנת 2021 בהשוואה לשנים שקדמו לה, כולל הדוח שתי תיבות: האחת מציגה ממצאים ראשוניים על עוני סובייקטיבי מתוך סקר עוני סובייקטיבי ועמדות כלפי ביטחון סוציאלי, שערך מינהל המחקר של הביטוח הלאומי בשנה הנוכחית. התיבה השניה מציגה, כמו בדוח בשנה הקודמת, נתונים על עוני סובייקטיבי ועל ויתורים שעשו משקי הבית על מוצרים שונים, בהתבסס על הסקר החברתי של הלמ"ס ל-2021 והשנים המשוות לה.

הנספחים המצורפים לדוח מרחיבים את היריעה ומספקים מידע נוסף. ראויים לציון בייחוד נספח א' – המרחיב בנושא המתודולוגי, וכן לוח נספח 9, המספק מידע על ממדי העוני לפי יישובים שבהם מעל 5000 תושבים (בנוסף למפת העוני המוצגת בדוח עצמו).

² עד 2018 התבססו דוחות העוני של הביטוח הלאומי על סקרי ההוצאות (ולפני כן סקרי ההכנסות) של משקי בית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לפירוט רב יותר ראו נספח 1 לדוח זה.

³ גם בדוחות העוני והפערים החברתיים שהתבססו על סקרי הוצאות והכנסות משקי בית נכלל פרק כזה.

2. ממצאים

א. קו העוני ורמת החיים

בשנת 2021 ההכנסה החציונית נטו לנפש תקנית, שממנה נגזר גם קו העוני, עלתה בשיעור מתון יחסית של 1.3%. לעומת זאת ההכנסה הכלכלית החציונית לנפש תקנית, זו שאינה מביאה בחשבון את התערבות הישירה של הממשלה, עלתה בשיעור חד של 7.9% (לוח 1 ותרשים 1). הבדלים אלה בשתי הגדרות ההכנסה ב-2021, משקפים את ההתאוששות המהירה של הכלכלה ושוק העבודה (לגבי ההכנסה הכלכלית) – שהשפיעה גם על ההכנסה נטו אך מותנה בידי צמצום התמיכה של המדינה בהכנסות משקי הבית והעסקים – לאור הסרת המגבלות על הפעילות וההתאוששות הכלכלית.

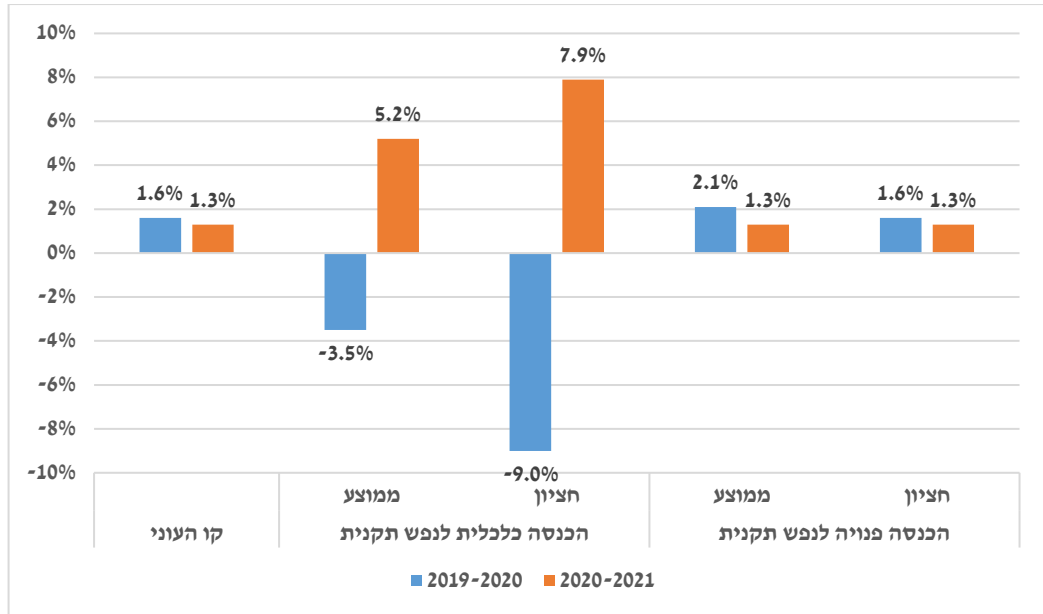
קו העוני המתקבל לפי מחצית מחציון ההכנסה הנטו לנפש תקנית, הגיע ב-2021 ל-2,849 ₪ לחודש.⁴

לוח 1: קו העוני וההכנסה ל-2020-2021 (ש"ח שוטפים לחודש) ושינוי ריאלי משנה לשנה (אחוזים)

שיעורי שינוי ריאליים	2021	2020	
1.3%	2,849	2,772	קו העוני
ממוצע			
4.9%	16,486	15,488	הכנסה כלכלית למשפחה
5.2%	6,808	6,374	הכנסה כלכלית לנפש תקנית
0.9%	15,748	15,379	הכנסה נטו למשפחה
1.3%	6,769	6,586	הכנסה נטו לנפש תקנית
חציון			
6.7%	10,154	9,378	הכנסה כלכלית למשפחה
7.9%	4,737	4,328	הכנסה כלכלית לנפש תקנית
0.5%	12,134	11,902	הכנסה נטו למשפחה
1.3%	5,698	5,544	הכנסה נטו לנפש תקנית

תרשים 1: השינוי בקו העוני, בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו, 2019 ו-2021

⁴ סכום זה כולל זקיפה של רכיבי ההכנסה החסרים בנתונים המנהליים - הכנסה מהון והכנסה מתמיכות שאין מקורן בביטוח הלאומי – שנאמד ב-2021 כ-254 ₪. ב-2020, הסקר האחרון שקיים בעת כתיבת שורות אלה, עמד קו העוני על פי סקר ההוצאות על 2,729 ₪ לנפש תקנית.

קווי העוני לפי גודל משפחה לשנת 2021 מלמדים שמשפחה של יחיד זקוקה על פי החישוב ל-3,561 ש"ח בחודש כדי להימצא מעל לקו העוני, בעוד שמשפחה של זוג עם ילד או הורה עצמאי עם שני ילדים זקוקה להכנסה של 7,550 ש"ח לחודש. משפחה של זוג עם שני ילדים יזדקקו לסכום של כ-9,117 ש"ח כדי להימצא מעל קו העוני (לוח 2).

לוח 2: קו העוני לפי גודל משפחה, 2021

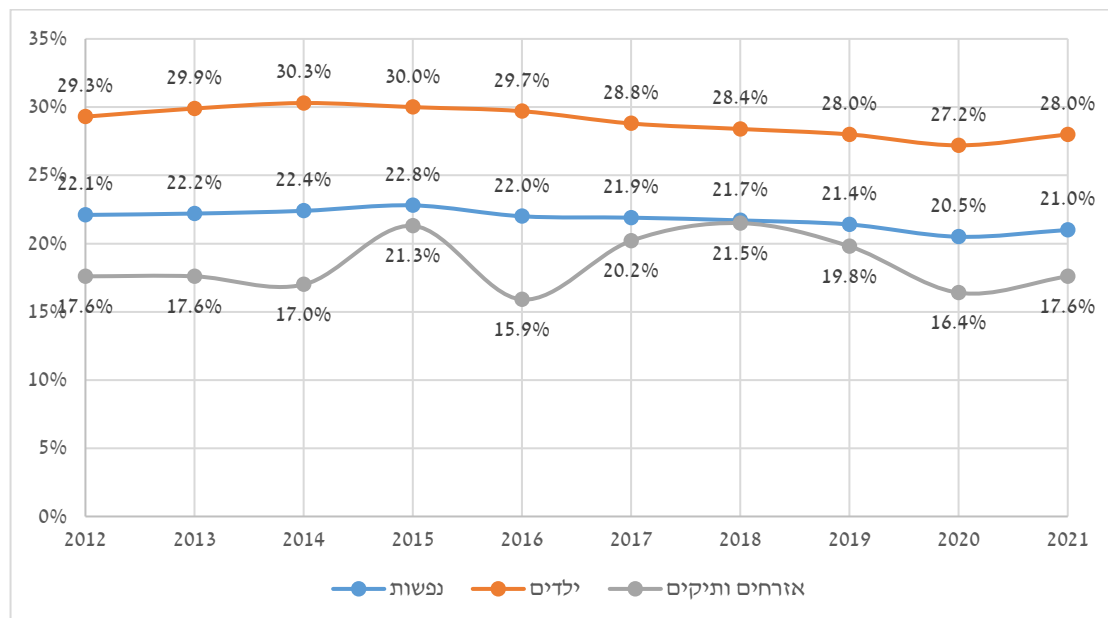
תוספת שולית בש"ח	ש"ח לחודש	מספר נפשות תקניות	גודל המשפחה
	3,561	1.25	1
2,137	5,698	2	2
1,852	7,550	2.65	3
1,567	9,117	3.2	4
1,567	10,684	3.75	5
1,425	12,108	4.25	6
1,425	13,533	4.75	7
1,282	14,815	5.2	8
1,140	15,955	5.6	9

ב. מדדי העוני בכלל האוכלוסייה

ב-2021 חיו בישראל 1.95 מיליון נפשות עניות, שבהן 853.8 אלף ילדים ו-212.4 אלף נפשות בגיל הפרישה (ראו לוח נספח 3).

שיעורי העוני הנמדדים לפי ההכנסה נטו עלו במעט בין שתי השנים. תחולת העוני של משפחות עלתה ב-0.4 נקודות האחוז, ל-21.0%. תחולת העוני של נפשות עלתה מ-20.5% ל-21.0% ותחולת העוני של ילדים עלתה ב-0.8 נקודות האחוז והגיעה ל-28.0%. עליות אלה, שהן מתונות יחסית, משקפות את הצמצום ההדרגתי בתמיכה הכספית של הממשלה למשפחות ולעסקים בהתאמה להתאוששות המרשימה במשק ובשוק העבודה בשנת הדוח: גם ב-2021 תמכה הממשלה במשפחות במידה רבה יחסית לשנים שקדמו למשבר הקורונה. מרבית ההקלות בדמי אבטלה נמשכו עד לאמצע השנה ולחלק מהאוכלוסייה אף מעבר לכך (ראו לעיל). תחולת העוני של אזרחים ותיקים עלתה בשיעור גבוה יותר – מ-16.4% ב-2020 ל-17.6% ב-2021. יצוין שהעלייה שנרשמה בשיעורי העוני בשנת 2021 קוטעת את מגמת השיפור שנרשמה מאז אמצע העשור הקודם.

תרשים 2: תחולת העוני של נפשות, ילדים ואזרחים ותיקים, 2012-2021

לעומת זאת, ממדי העוני הנמדדים לפי ההכנסה הכלכלית ירדו בין 2020 ל-2021 (לוח 3), וזאת כתוצאה ישירה של החזרה לשוק העבודה והעלייה בשיעור התעסוקה. חישוב מיוחד שנערך לגבי שתי המחציות של שנת 2021 מעלה כי תחולת העוני של משפחות לפי ההכנסה נטו גבוהה בכמחצית נקודת האחוז במחצית השנייה של 2021 (בהשוואה למחצית הראשונה), בעוד שתחולת העוני הכלכלית נמוכה בכ-2 נקודות האחוז בהתאמה בין המחציות.

בין שתי השנים, ירדה תחולת העוני הכלכלית של משפחות מ-37.4% ל-35.5%, תחולת העוני של נפשות מ-33.9% ל-32.1% ושל ילדים מ-39.0% ל-37.0%. אצל האזרחים הוותיקים היתה מטבע הדברים ירידה קטנה יותר בממדי העוני לפי ההכנסה הכלכלית (שהשפיעה גם על ההכנסה נטו), שכן הם חשופים פחות להתפתחויות החיוביות בשוק העבודה.

העלייה בממדי העוני מתבטאת גם במדדים של עוצמת העוני וחומרתו: יחס פער העוני לפי ההכנסה נטו, המבטא את הפער בין הכנסת העניים וקו העוני, עלה אף הוא, ב-0.7 נקודות אחוז - מ-38.7%

ל-39.4% בין 2020 ל-2021 (לוח 3). גם המדד לחומרת העוני⁵, מצביע על החרפה בין שתי השנים. ב-2021 המשפחות העניות היו אפוא עניות יותר בהשוואה ל-2020.

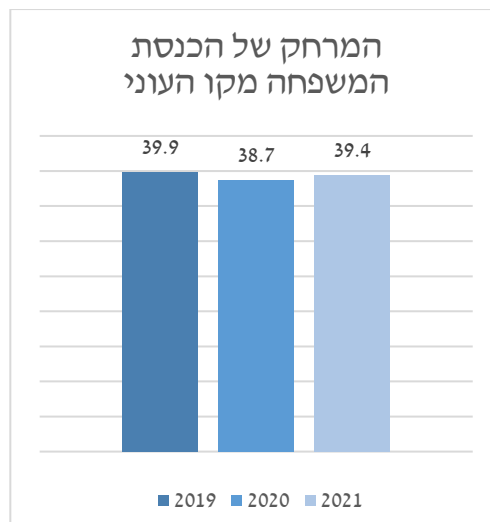
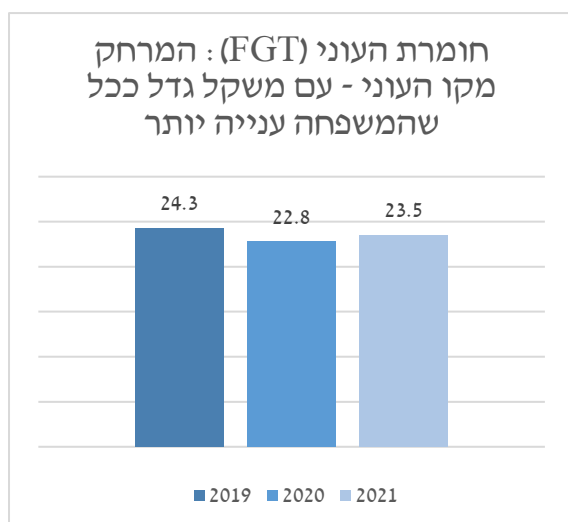
לוח 3 מראה בחלקו התחתון גם את האפקטיביות הישירה של התערבות הממשלה בצמצום העוני ובהפחתת העוני והאי-שוויון בשנת 2021 בהשוואה לשנת 2020. בעוד שב-2020 התערבות הממשלה צמצמה באופן ישיר את שיעור העוני של כ-44.8% מהמשפחות וכ-39.5% מהנפשות, ב-2021 ירדו שיעורים אלה לכ-40.9% ולכ-34.5% בהתאמה. הסיוע שהושיטה הממשלה ב-2020 בעיקר בעקבות מתן ההקלות בדמי אבטלה אך גם המענקים האוניברסליים שחולקו הצליח לא רק לנטרל את העלייה בממדי העוני כתוצאה מהמשבר הכלכלי והשלכותיו על בשוק העבודה, אלא אף להפחיתם. ואולם לאור ההתפתחויות החיוביות בשוק העבודה, הפחתת הסיוע של הממשלה (שנעשתה כאמור באופן הדרגתי), הובילה רק לעליות מתונות יחסית בממדי העוני ב-2021.

לוח 3: מדדי העוני בכלל האוכלוסייה (אחוזים), 2021-2020

2021	2020	
לפי הכנסה כלכלית		
35.5	37.4	תחולת העוני משפחות
32.1	33.9	תחולת העוני נפשות
37.0	39.0	תחולת העוני ילדים
43.9	44.1	תחולת העוני אזרחים ותיקים
59.6	59.6	יחס פער העוני
46.5	46.2	המדד לחומרת העוני
0.5066	0.5138	מדד גייני (מספר)
לפי הכנסה נטו		
21.0	20.6	תחולת העוני משפחות
21.0	20.5	תחולת העוני נפשות
28.0	27.2	תחולת העוני ילדים
17.6	16.4	תחולת העוני אזרחים ותיקים
39.4	38.7	יחס פער העוני
23.5	22.8	המדד לחומרת העוני
0.3750	0.3719	מדד גייני (מספר)
הירידה הישירה בממדי העוני כתוצאה מהתערבות הממשלה		
40.9	44.8	תחולת העוני משפחות
34.5	39.5	תחולת העוני נפשות
24.3	30.2	תחולת העוני ילדים
59.9	62.8	תחולת העוני אזרחים ותיקים
33.9	35.2	יחס פער העוני
49.5	50.7	המדד לחומרת העוני
26.0	27.6	מדד גייני

תרשים 3: עומק העוני וחומרת העוני (FGT) לפי הכנסה נטו, 2019-2021

⁵ חומרת העוני מחושבת כמרחק של הכנסות העניים מקו העוני, כאשר הוא מועלה בריבוע. לפיכך המשקל שניתן לעניים יותר גדול יותר, בהשוואה למדד עומק העוני.

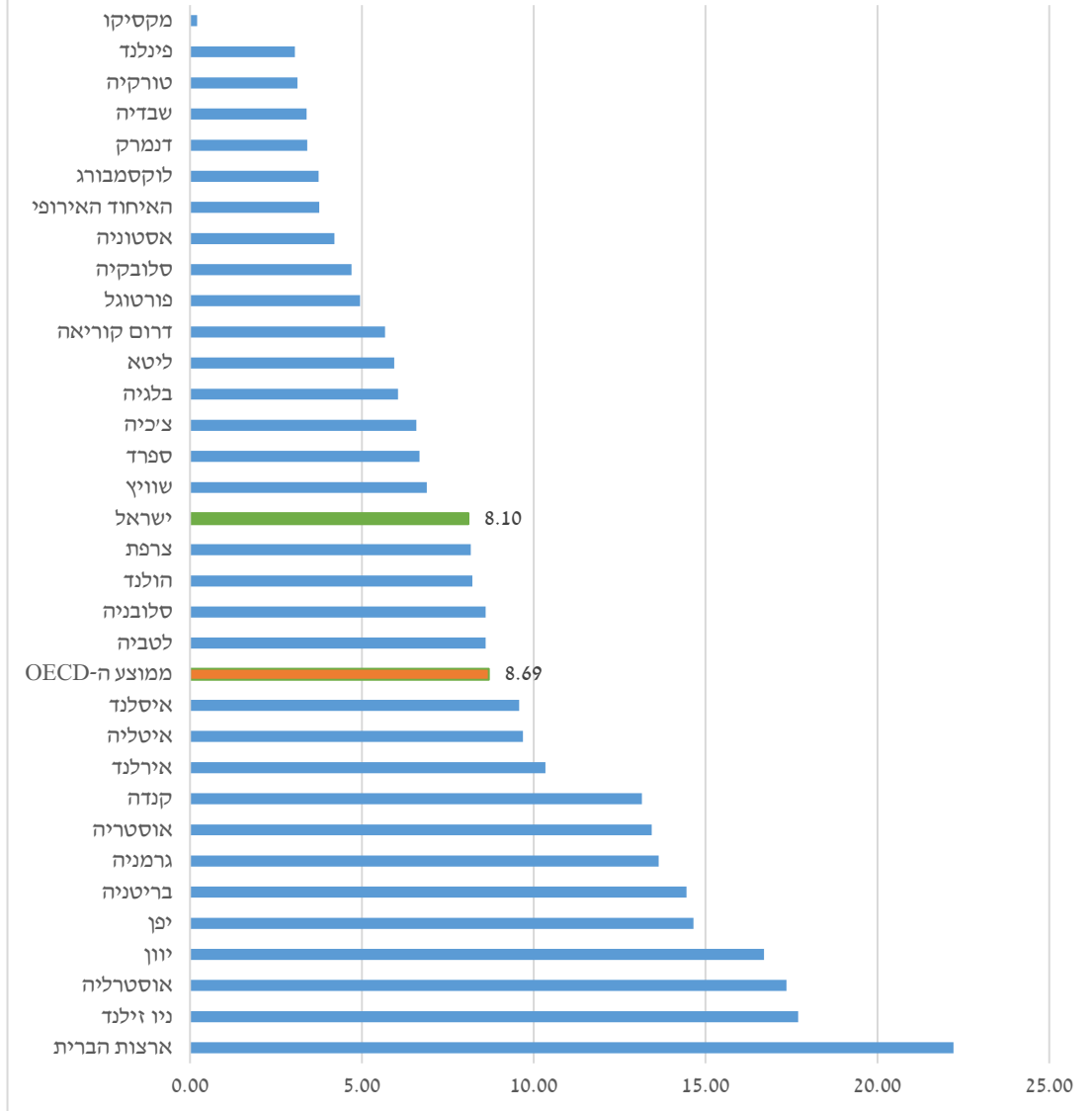

השוואה בינלאומית של הוצאות הממשלה לרווחה בתקופת המשבר⁶ כאחוז מהתמ"ג, מראה כי בישראל, שנמצאת בדרך כלל בין המדינות שההוצאה החברתית שלהן ביחס לתמ"ג היא מהנמוכות שבמדינות המפותחות, הייתה תוספת הסיוע שניתנה בעקבות משבר הקורונה קרובה לזו של ממוצע מדינות ה-OECD. הוצאה גדולה בהרבה בהשוואה להוצאה היחסית לרווחה בתקופות "רגילות" אפיינה גם מדינות אחרות, בעיקר המדינות האנגלוסקסיות הנמצאות בראש הרשימה (ארה"ב, ניו זילנד ואוסטרליה).

תרשים 4: סיוע ממשלתי בתקופת משבר הקורונה כאחוז מהתוצר - השוואה בינלאומית⁷

⁶ הנתונים מתייחסים לתקופת הקורונה מפרוץ המגפה בתחילת 2020 עד למה שהיה ידוע באוקטובר 2021. המקור: IMF - <https://www.imf.org/en/topics/imf-and-covid19/fiscal-policies-database-in-response-to-covid-19>. בהשוואה זו כוללות סך העלויות של אמצעי מדיניות אשר נקטו ממשלות בעקבות משבר הקורונה, להן השפעה ישירה על תקציבי המדינות, לא כולל הוצאות בריאות. נכון לאוקטובר 2021.

אחוז מהתוצר

תיבה 1: ממצאים ראשוניים מסקר עוני סובייקטיבי ועמדות כלפי ביטחון סוציאלי

במהלך 2022 ביצע לראשונה מינהל המחקר והתכנון סקר עוני סובייקטיבי ועמדות כלפי בטחון סוציאלי. בסקר נדגמו אלפים מתושבי ישראל במדגם מייצג לכלל האוכלוסייה. בתיבה זו אנו מביאים תוצאות לגבי עוני סובייקטיבי המתבססות על תשובות של כ-1,900 נדגמים שהשיבו עד כה, אשר צפויים להוות מעל למחצית מכלל המשתתפים בסקר.

הממצאים הראשוניים (ראו לוח להלן) על **עוני סובייקטיבי** לפי קבוצות אוכלוסייה - מושוים לממצאים לעוני אובייקטיבי כפי שהוא נמדד כאחוז מסך ההכנסה הפנויה: שני הטורים האחרונים מתייחסים הן לשיעורי העוני כפי שהם מחושבים בדוח זה, דהיינו, מי שהכנסתו הפנויה לנפש תקנית נופלת ממחצית מחציון הכנסה זו (להלן: "שיעור העוני האובייקטיבי"), והן לפי **הסיכון לעוני** כפי שהוא מוגדר על פי האיחוד האירופי כמי שהכנסתו נופלת מ-60% מחציון ההכנסה (להלן: "הסיכון לעוני אובייקטיבי").

לפי נתוני הסקר הראשוניים, 4.9% מהמשיבים מעריכים שהם כבר חיים בעוני ועוד 24.1% שאינם עניים אך הם בסיכון לעוני. בסך הכל נמצאים בסיכון לעוני (לרבות בעוני) כ-29% מהמשיבים, לעומת שיעור **סיכון לעוני אובייקטיבי** של 27.4% שהם כשתי נקודות האחוז פחות מזה שחושב לפי התחושה הסובייקטיבית.

לוח: עוני וסיכון לעוני סובייקטיביים בסקר מול עוני וסיכון לעוני אובייקטיביים (אחוזים)

עוני אובייקטיבי		עוני סובייקטיבי					קבוצה
עוני או בסיכון לעוני (למטה מ-60% חציון)	בעוני יחסי (למטה ממחצית החציון)	בטוח לא אגיע למצב עוני	כנראה לא אגיע למצב של עוני	יתכן שאגיע למצב של עוני	אני כבר נמצא בעוני	עוני או בסיכון לעוני לפי הסקר	
27.4	21.0	25.2	45.7	24.1	4.9	29.1	סך הכל
27.1	20.5	22.1	48.5	25.1	4.3	29.4	משפחות עם ילדים
48.1	38.7	10.9	28.6	47.9	12.6	60.5	ערבים
21.6	16.1	26.2	47.1	22.3	4.4	26.7	יהודים
53.6	41.4	15.9	45.7	29.8	8.6	38.4	חרדים
15.6	10.9	26.3	48.2	22.5	3.0	25.6	עובדים
							קבוצות גיל
32.4	25.2	21.8	52.5	22.7	3.0	25.7	צעירים עד 35
19.4	14.6	24.6	42.8	27.2	5.3	32.6	ביניים 35-
24.1	17.6	30.3	43.1	20.1	6.5	26.6	אזרחים ותיקים מעל גיל פרישה*
26.8	20.7	24.9	47.7	22.6	4.8	27.4	גברים
27.9	21.3	25.5	43.9	25.5	5.1	30.6	נשים

הממצאים מראים גם שנשים מעריכות את עצמן כמי שנמצאות בסיכון לעוני במידה גבוהה מזו של גברים – והפער בין נשים לגברים במדידה הסובייקטיבית עולה על זו האובייקטיבית (שגם היא מצביעה על עוני גבוה יותר של נשים מאשר גברים). ממצא נוסף ראוי לציון הוא שאוכלוסיית האזרחים הוותיקים היא בעלת השיעור הגבוה ביותר של מי שבטוחים שלא יתדרדרו למצב של עוני – כ-30% מהמשיבים האזרחים הוותיקים העריכו זאת, לעומת כרבע בסך האוכלוסייה ופחות מ-11% מהערבים. באופן כללי, נראה ששיעור המעריכים את עצמם בסיכון לעוני (לרבות עניים) גבוה יותר במדידה הסובייקטיבית.

ג. ממדי העוני לפי קבוצות אוכלוסייה

העלייה בשיעורי העוני לפי הכנסה נטו נרשמה במרבית קבוצות האוכלוסייה. בין 2020 ל-2021 שיעור העוני של משפחות שראשיהן בגילאי הפרישה עלה מ-19.0% ל-20.5%. עלייה זו משקפת בין היתר את הירידה במענקים ששולמו לאוכלוסייה זו בשנת הדוח בהשוואה ל-2020 ואת העובדה שהשפעת ההתאוששות בשוק העבודה אוכלוסיות המשולבות בו במידה מועטה קטנה אם בכלל. יצוין שב-2021 הצטמצם מספר הזכאים שקיבלו גמלת סיעוד בכסף בהעדר שירותים זמינים עקב מגפת הקורונה, אולם הירידה שהיתה צפויה להיות בהכנסה הכספית הפנויה של אזרחים ותיקים בשל סיבה זו - נוטרלה בשל המשך הגידול בזכאים שקיבלו גמלה בכסף (במלואה או בחלקה) במסגרת הרפורמה בסיעוד.

גם בקרב משפחות גדולות (4 ילדים ויותר) היתה עלייה של קרוב לנקודת האחוז בתחולת העוני (מ-41.8% ל-42.6%), כנראה תוצאה של הירידה בתמיכות הממשלה (לרבות המענקים האוניברסליים לילדים ולמבוגרים), שלא פוצתה על ידי השינויים החיוביים בשוק העבודה לגבי קבוצה זו.

תחולת העוני של משפחות עובדים, לעומת זאת נותרה כמעט ללא שינוי (עלתה מ-14.4% ב-2020 ל-14.5% ב-2021), ומשקפת מגמות מנוגדות בין שכירים לעצמאים: תחולת העוני של משפחות שכירים עלתה במעט ואילו תחולת העוני של משפחות העצמאים ירדה מ-13.4% ל-12.1% בין שתי השנים.

גם בקרב משפחות של צעירים, שראשם עד גיל 29, ירדה תחולת העוני בין שתי השנים במעט מ-42% ל-41%, למרות הירידה בתמיכות הממשלה, וזאת בשל חזרתם של רבים מאוכלוסייה זו לשוק העבודה לאחר שהיו בין הראשונים לצאת ממנו ב-2020. עם זאת רמת העוני בקרב האוכלוסייה הצעירה נותרה גבוהה פי 2 ויותר מהמוצע הכללי.

ירידה קלה נרשמה אף בקרב המשפחות שאינן עובדות בגיל העבודה, הירידה היא מ-66.4% ב-2020 ל-66.2% ב-2021 – זניחה, בוודאי אל מול רמת העוני האדירה של קבוצה זו, אך מפתיעה בהתחשב בכך שהמענקים האוניברסליים שהיתה זכאית להם ב-2020 הופסקו ואף השינויים החיוביים בשוק העבודה פסחו עליה.

בתחולת העוני הנמדדת לפי ההכנסה הכלכלית נרשמה ירידה בתחולת העוני לגבי מרבית הקבוצות. בייחוד בולט מקומם של האוכלוסיות הפעילות יותר בשוק העבודה: תחולת העוני לפי ההכנסה הכלכלית בקרב עצמאיים ירדה בכ-4 נקודות האחוז, מ-21.1% ב-2020 ל-18.4% ב-2021. בקרב משפחות עם שני מפרנסים ויותר חלה ירידה מ-14.7% ל-13.0% בין שתי השנים, ובאוכלוסייה העובדת ירדה תחולת העוני מ-26.8% ב-2020 ל-24.1% ב-2021. ירידה מתונה יותר במדידה לפי ההכנסה הכלכלית נרשמה בקרב משפחות שראשיהן בגילאי הפרישה.

ההבדלים בהתפתחות בין העוני הנמדד לפי ההכנסה הכלכלית לבין העוני הנמדד לפי ההכנסה נטו, ניכרים גם בממצאים על שיעור הירידה הישירה בתחולת העוני כתוצאה מהתערבות הממשלה (טור המספרים השלישי בלוח 4). כאמור חלה ירידה בהשפעת המדיניות הממשלתית. בעוד שב-2020 מדיניות הממשלה צמצמה את שיעור העניים ב-44.8% מהאוכלוסייה הענייה כלכלית בעקבות

מדיניות הממשלה, ב-2021 ירד שיעור זה ל-40.9%. הירידה בשיעור העניים כתוצאה מפעילות הממשלה בתחום המיסוי הישיר והקצבאות היתה משותפת לרוב קבוצות האוכלוסייה, אולם היא בלטה במיוחד בקרב האוכלוסייה העובדת (ירידה של כ-6 נקודות האחוז) לנוכח הפסקת דמי האבטלה לרבים ממנה החל באמצע השני של 2021. באוכלוסייה שאינה עובדת נותר שיעור זה ברמה זהה בשתי השנים: 28.2%. עם זאת גם באוכלוסיית האזרחים הוותיקים, שפעילותה בשוק העבודה נמוכה, הירידה בשיעור העניים כתוצאה מפעילות הממשלה פחתה מ-61.1% ב-2020 ל-58% ל-2021.

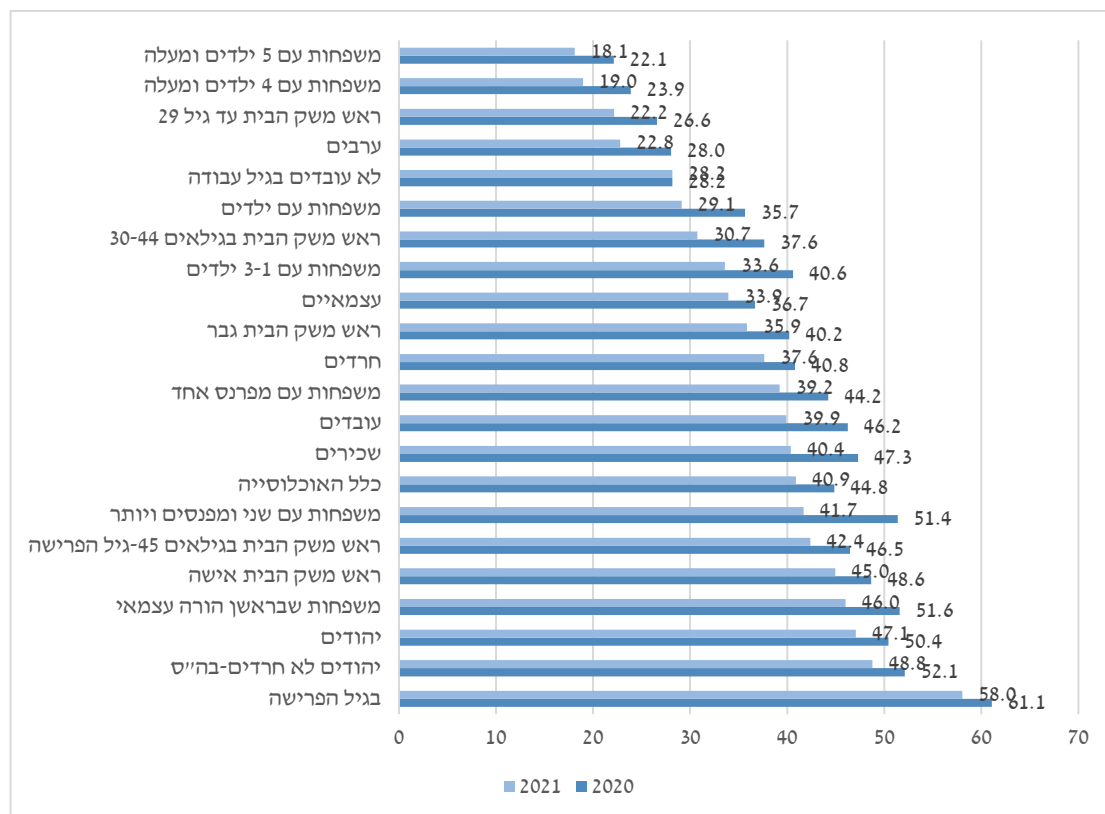
לוח 4: תחולת עוני משפחות לפי הכנסה כלכלית ולפי הכנסה נטו, והירידה (הישירה) בשיעור המשפחות העניות בעקבות התערבות הממשלה (אחוזים), 2021-2020

2021		2020		סוגי אוכלוסייה		
הירידה בשיעור המשפחות העניות	עוני לפי הכנסה נטו	עוני לפי הכנסה כלכלית	הירידה בשיעור המשפחות העניות	עוני לפי הכנסה נטו	עוני לפי הכנסה כלכלית	
40.9	21.0	35.5	44.8	20.6	37.4	כלל האוכלוסייה
מגזר של ראש המשפחה						
47.1	17.1	32.2	50.4	16.9	34.0	יהודי
48.8	15.4	30.0	52.1	15.2	31.7	יהודי לא-חרדי
37.6	33.7	54.0	40.8	33.6	56.8	חרדי
22.8	39.1	50.6	28.0	38.5	53.5	ערבי
הרכב המשפחה						
29.1	21.6	30.4	35.7	20.9	32.5	עם ילדים
33.6	17.0	25.7	40.6	16.5	27.8	עם 1-3 ילדים
19.0	42.6	52.6	23.9	41.8	54.9	עם 4 ילדים ומעלה
18.1	52.2	63.8	22.1	51.5	66.1	עם 5 ילדים ומעלה
46.0	22.6	41.9	51.6	22.2	45.8	משפחות שבראשן הורה עצמאי
סטטוס תעסוקתי של ראש המשפחה						
39.9	14.5	24.1	46.2	14.4	26.8	עובד
40.4	14.1	23.6	47.3	13.9	26.3	שכיר
33.9	12.1	18.4	36.7	13.4	21.1	עצמאי
28.2	66.2	92.1	28.2	66.4	92.5	לא עובד בגיל עבודה
מספר מפרנסים במשפחה						
39.2	21.6	35.6	44.2	22.0	39.4	מפרנס אחד
41.7	7.6	13.0	51.4	7.2	14.7	שני מפרנסים ויותר
גיל ראש המשפחה						
22.2	41.0	52.7	26.6	42.0	57.2	עד 29
30.7	20.7	29.8	37.6	19.9	31.9	בגילאי 30-44
42.4	13.5	23.4	46.5	13.5	25.3	בגילאי 45 עד גיל הפנסיה
58.0	20.5	48.8	61.1	19.0	48.8	בגיל הפנסיה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)
מגדר ראש המשפחה						
35.9	18.2	28.4	40.2	18.1	30.3	גבר
45.0	24.5	44.4	48.6	23.8	46.3	אישה

כבדרך כלל, שיעור הירידה בתחולת העוני הוא הגבוה ביותר בקרב אוכלוסיית האזרחים הוותיקים המקבלת קצבת זקנה ושאינם אוניברסלית בסכום הנמצא בקרבת קו העוני. כבשנים קודמות גם ב-2021 קבוצת אוכלוסייה זו ניצבה בראש הקבוצות שהעוני בהן צומצם כתוצאה מהתערבות הממשלה, בכ-58% (לעומת כ-61% ב-2020).

תחולת העוני של נפשות, ילדים ואזרחים ותיקים לפי קבוצות אוכלוסייה מוצגות בלוח נספח 2.

תרשים 5: הירידה בממדי העוני כתוצאה מהתערבות הישירה של הממשלה (אחוזים), 2021 לעומת 2020

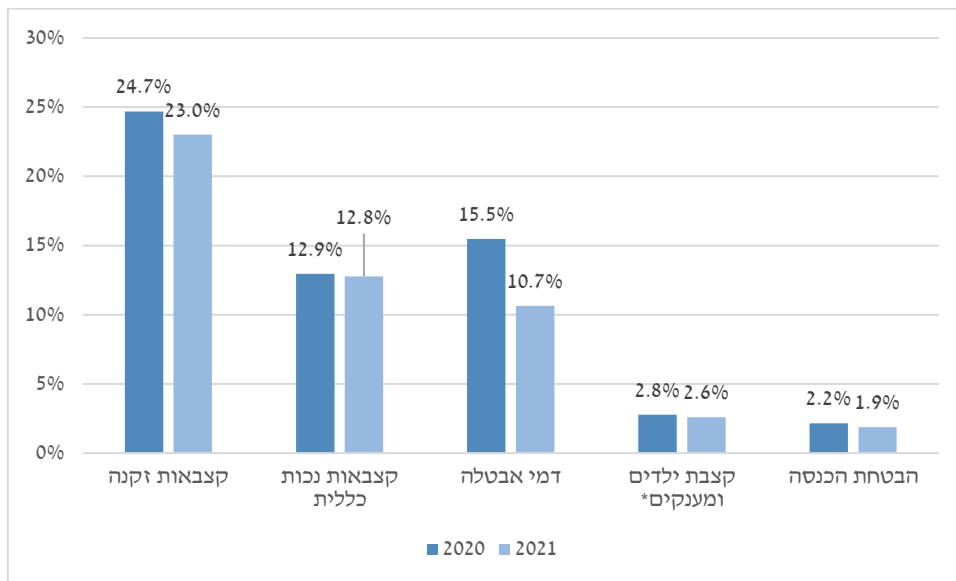
בחינת יחס פער העוני (עומק העוני) המציין את המרחק של הכנסת המשפחה מקו העוני המתאים לה, בשנת 2021 (לוח 5), מראה שבקרב מי שאינם עובדים בגיל העבודה, יחס פער העוני הוא הגבוה ביותר בערכו ומגיע לכ-60.8%, לעומת 39.4% בכלל האוכלוסייה. גם עומק העוני בקרב האוכלוסייה הצעירה (ראש המשפחה עד גיל 29) גבוה בהשוואה לפער העוני בכלל האוכלוסייה ומגיע לכ-46% ב-2021. לעומת זאת, עומק העוני בקרב משפחות עם שני מפרנסים ויותר, ומשפחות של הורים עצמאיים רחוק יחסית מזה שבכלל האוכלוסייה: 27.5% ו-35.3% בהתאמה. בין 2020 ל-2021 היתה עלייה בעומק העוני במרבית קבוצות האוכלוסייה. עם זאת בעוד שבקרב יהודים לא חרדים עומק העוני לא השתנה ואף ירד במקצת, אצל חרדים הוא עלה ואצל ערבים הוא עלה במידה ניכרת. המגמות במדד חומרת העוני, המעניק משקל גבוה יותר לעניים שהכנסתם רחוקה יותר מקו העוני, דומות בדרך כלל לאלו של יחס פער העוני.

לוח 5: יחס פער העוני והמדד לחומרת העוני (FGT) של ההכנסה נטו לפי קבוצות אוכלוסייה (אחוזים), 2021-2020

2021		2020		סוגי אוכלוסייה
חומרת העוני	פער העוני	חומרת העוני	פער העוני	
23.5	39.4	22.8	38.7	כלל האוכלוסייה
מגזר של ראש המשפחה				
22.2	37.7	22.4	37.7	יהודי
24.4	39.0	25.0	39.4	יהודי לא-חרדי
18.3	35.4	17.8	34.8	חרדי
25.3	41.9	23.4	40.1	ערבי
הרכב המשפחה				
21.2	38.2	20.0	37.0	עם ילדים
20.4	36.7	19.4	35.7	עם 1-3 ילדים
22.0	39.7	20.6	38.4	עם 4 ילדים ומעלה
22.4	40.3	21.0	39.0	עם 5 ילדים ומעלה
19.0	35.3	18.1	34.3	משפחות שבראשן הורה עצמאי
סטטוס תעסוקתי של ראש המשפחה				
17.5	34.6	16.9	33.9	עובד
17.4	34.3	16.5	33.3	שכיר
14.7	31.5	15.9	32.9	עצמאי
46.9	60.8	44.9	59.2	לא עובד בגיל עבודה
מספר מפרנסים במשפחה				
21.4	39.2	20.5	38.2	מפרנס אחד
11.6	27.5	11.1	26.8	שני מפרנסים ויותר
גיל ראש המשפחה				
29.8	46.0	29.3	45.6	עד גיל 29
22.0	38.9	20.9	37.8	בגילאי 30-44
21.6	37.2	20.8	36.5	בגילאי 45-גיל הפנסיה
22.6	34.5	23.2	34.1	בגיל הפנסיה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)
מגדר ראש המשפחה				
22.1	38.1	21.3	37.3	גבר
24.9	40.7	24.3	40.1	אישה

תרשים 6 מראה את קצבאות הביטוח הלאומי על הפחתת העוני. השיעורים ב-2021 נמוכים מאלה של 2020 אך מדרג הקצבאות מבחינת השפעתן על צמצום העוני בכלל האוכלוסייה נשמר. הקצבה הניתנת לאזרחים ותיקים היא כאמור הגבוהה ביותר מבחינת יעילותה בצמצום העוני ולאחריה קצבת הנכות. גם לדמי האבטלה ניכרה השפעה גדולה יחסית ב-2021, שכן ההקלות בדמי האבטלה נמשכו עד אמצע השנה (ולגבי בני 45+ גם מעבר לכך, עד אוקטובר 2021). לעומת זאת היעילות של קצבאות הילדים האוניברסליות וקצבאות הבטחת הכנסה הניתנות לפלח קטן מהאוכלוסייה, הן נמוכות ומגיעות לכ-2%-3%. להשפעה מלאה של הקצבאות השונות על ממדי העוני ראו גם לוח נספח 12.

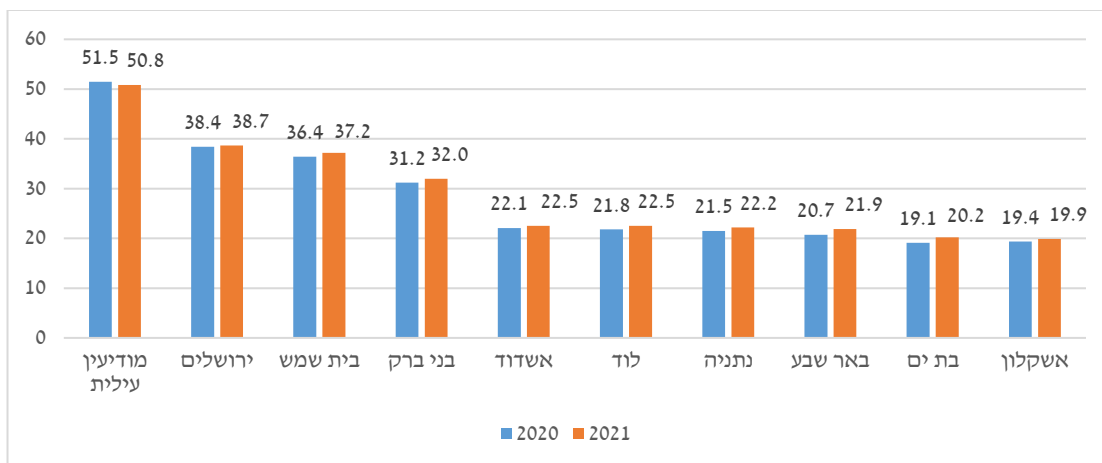
תרשים 6: שיעור התרומה של תשלומי העברה לחילוף מעוני לפי קצבה ב-2021

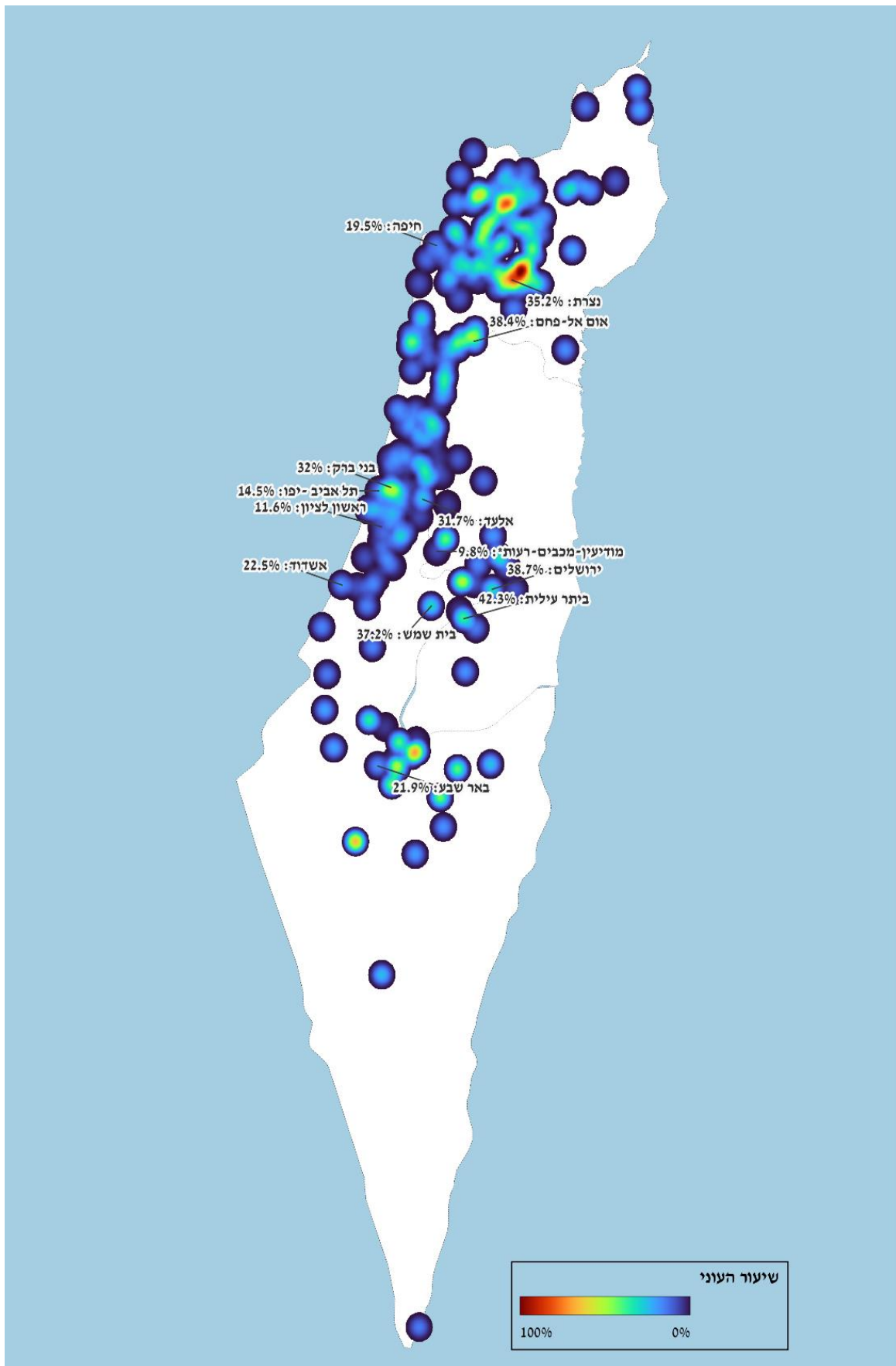
*המענקים ניתנו בחלקם לכלל האוכלוסייה, לא רק לילדים.

ממצאי העוני **בפריסה גיאוגרפית** מראים כי ממדי העוני במחוז ירושלים, במחוז הצפון ובדרום גבוהים מהממוצע. תחולת העוני של משפחות מגיעה ל-36.7%, 23.6%-ו-24.6% בהתאמה (לוח נספח 8). במחוז המרכז ובמחוז תל אביב ממדי העוני נמוכים בהרבה מהממוצע הארצי (14.5%-ו-15.7% בהתאמה), לעומת מחוז ירושלים ובעיר ירושלים שבהם ממדי עוני של נפשות כמעט כפולים מאלה שבכלל האוכלוסייה. ממדי העוני במחוזות ובערים השונות מושפעים כמובן מהרכב האוכלוסייה החיה בהם. עשר הערים שבהם מעל 80,000 תושבים והם הערים העניות ביותר מוצגות בתרשים 7. לדוח זה מצורף לראשונה מידע מפורט לגבי ממדי העוני ברשימת כלל היישובים שבהם למעלה מ-5,000 תושבים ב-2021 – לוח נספח 9.

תרשים 7: הערים העניות ביותר ביישובים עם מעל 80,000 תושבים

מפה: תחולת העוני של משפחות בישובים עם מעל ל-5,000 תושבים – מפת חום

ד. האי-שוויון בהכנסות

מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה הכלכלית וההכנסה נטו⁸, מוצג לשנים 2016 עד 2021 בלוח 6 להלן. הממצאים בין 2020 ל-2021 תומכים באופן כללי במגמות העולות מניתוח ממדי העוני: המדד לפי ההכנסה נטו עלה ב-0.8% בין 2020 ל-2021, אך ירד ב-1.4% בין שתי השנים. בהשוואה ל-2019, לפני פרוץ המשבר, מדד גייני לפי ההכנסה נטו מראה על ירידה של 0.3%, ואילו המדד לפי ההכנסה הכלכלית מצביע על עלייה ניכרת, של 2.7%.

בחינה של רמת ההכנסה הכלכלית לפי עשירונים (תרשים 8) ממחישה הבדלים אלה. הממצאים מראים שחוץ מהעשירון השני, שכולל שיעור גבוה יחסית של אזרחים ותיקים⁹, ושהכנסות הכלכלית כמעט ולא השתנתה, ההכנסה הכלכלית בשאר העשירונים עלתה, כאשר העלייה בדרך כלל (למעט בעשירון התחתון) הלכה ופחתה עם העלייה במדרג העשירונים (ולכן השפיעה על הירידה במדד גייני לאי-שוויון בהכנסה זו). העלייה הגבוהה יחסית בעשירונים הנמוכים יותר (לרבות בעשירון התחתון), נובעת כנראה מחזרתם לתעסוקה של החוליות החלשות יותר בשוק העבודה, שנפלטו יותר בתקופת משבר הקורונה.

לוח 6: מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו לנפש תקינית, 2016-2021

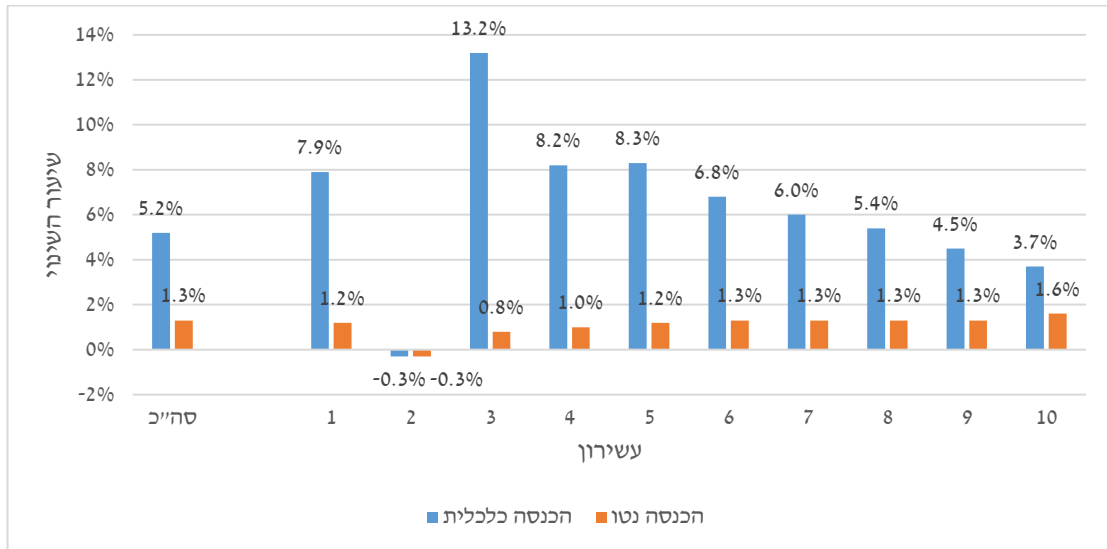
שנה	לפי הכנסה כלכלית	לפי הכנסה נטו
2021	0.5066	0.3750
2020	0.5138	0.3719
2019	0.4932	0.3763
2018	0.4933	0.3778
2017	0.4977	0.3829
2016	0.5064	0.3905
אחוז השינוי ביחס ל-2021		
ביחס ל-2020	-1.4	0.8
ביחס ל-2019	2.7	-0.3
ביחס ל-2018	2.7	-0.7
ביחס ל-2017	1.8	-2.1
ביחס ל-2016	0.0	-4.0

לעומת זאת השינויים בהכנסה נטו נעים סביב אחוז אחד כמעט בכל העשירונים, אם כי בעשירון העליון ההכנסה היתה מעט גבוהה מהממוצע ובעשירון התחתון והשלישי – נמוכה ממנו. גם במקרה זה העשירון השני – שיש בו כאמור שיעור גבוה יחסית של אזרחים ותיקים – יוצא דופן, וההכנסה נטו ירדה, בניגוד לכל יתר העשירונים.

⁸ מדד גייני הוא מדד מקובל למדידת אי-שוויון בהכנסות ובהוצאות. הוא נע בין 0 ל-1 כאשר 0 מציינ שוויון מלא, ו-1 אי-שוויון מלא.

⁹ שיעור משפחות האזרחים הוותיקים בעשירון השני מגיע ל-31% ב-2021 (לעומת 17% בעשירון התחתון ומספרים בין שני אלה ביתר העשירונים).

תרשים 8: השינוי הריאלי בהכנסה הכלכלית ובהכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים (אחוזים), 2021 לעומת 2020

3. ממדי העוני והאי-שוויון בישראל בהשוואה בינלאומית

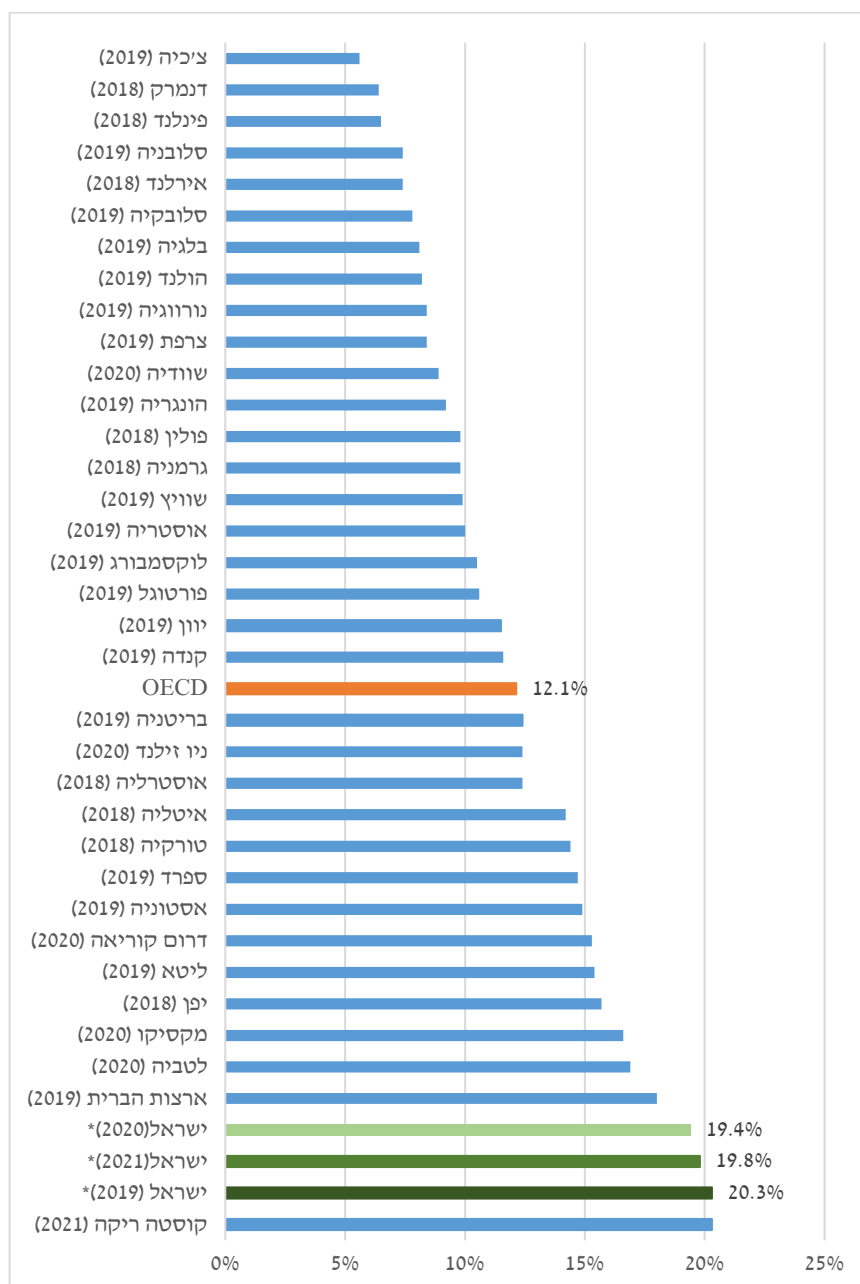
שיטת חישוב ממדי העוני של ה-OECD דומה לשיטה של הביטוח הלאומי, הנהוגה בישראל – שתייהן מגדירות את ההכנסה הכספית נטו החציונית כאינדיקטור לרמת החיים ומגדירים באמצעותה את קו העוני. עם זאת קיימים הבדלים מסוימים, הנוגעים בעיקר לחישוב סולם השקילות בין שתי צורות החישוב¹⁰.

בדרך כלל מקור הנתונים לחישובי העוני בכל מדינות ה-OECD, כולל בישראל, הוא סקרי משקי בית שבהם נתונים על הכנסות, הנערכים בד"כ בידי הלשכות המרכזיות לסטטיסטיקה. בפרק זה נביא את ההשוואות הבינלאומיות כאשר המדידה בישראל מבוססת אף היא על הנתונים המינהליים, כמו ביתר חלקי הדוח. ההשוואות נערכו תוך שימוש בווריאציה שבה מחשב הארגון את ממדי העוני.

תחולת העוני של נפשות לפי 50% מחציון ההכנסה נטו לנפש תקנית, העדכנית ביותר הזמינה עבור כל מדינה החברה ב-OECD (בישראל על פי הנתונים המנהליים עבור 2019-2021) מובאת בתרשים 9. הממצאים מורים כי בהשוואה של ישראל בין 2020 ל-2021, חלה עלייה של כ-0.4 נקודות אחוז, מ-19.4% ל-19.8% כך שב-2021 ישראל ממוקמת בראש המדרג בין המדינות, עם פער של כ-8 נקודות האחוז מהממוצע במדינות ה-OECD ושיעור עוני כמעט כפול ממנו. יצוין ששיעור זה היה גבוה אף יותר בישראל של 2019, השנה המשותפת למרבית המדינות בדוח, והגיע ל-20.3%¹¹.

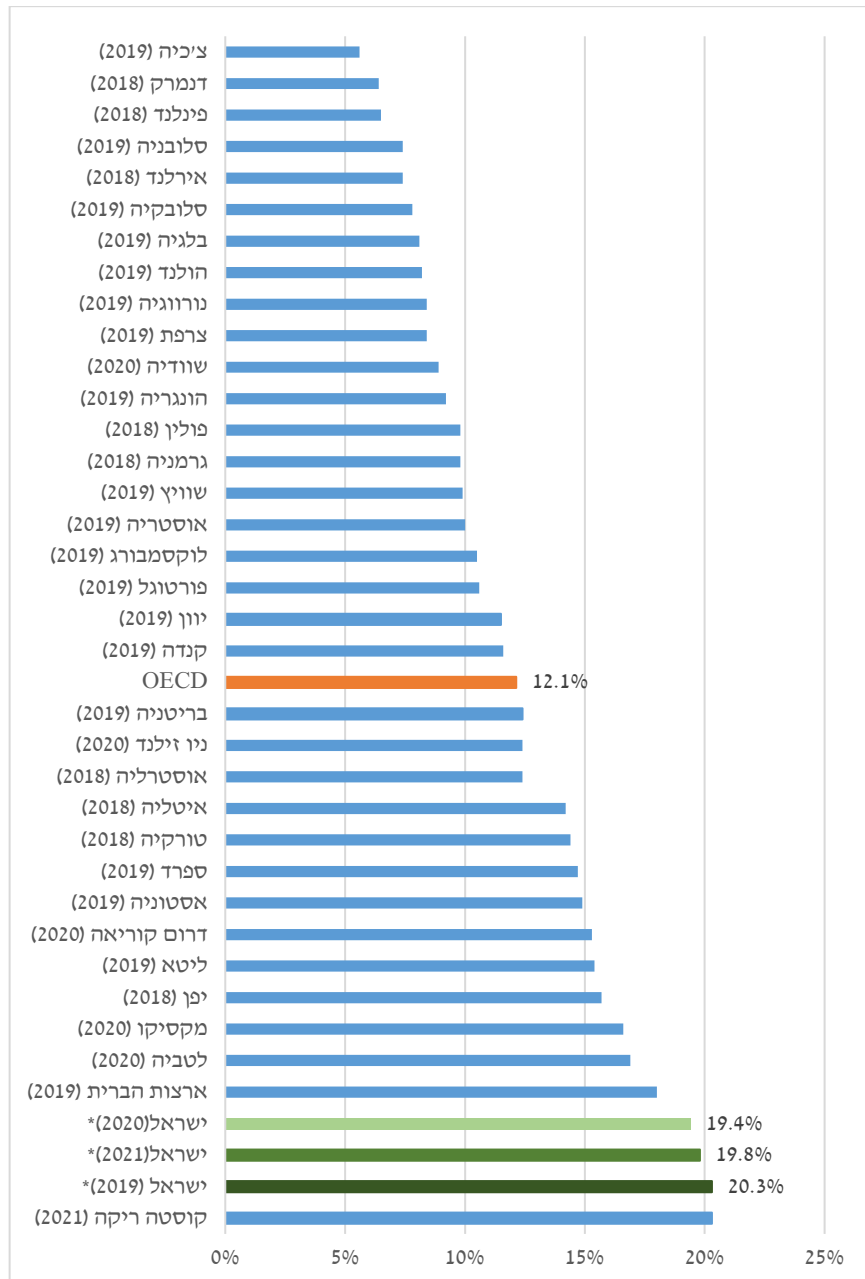
¹⁰ ליתר פירוט ראו בסקירות השנתיות של הביטוח הלאומי, שנים שונות, "נספח מדידת העוני ומקורות הנתונים".
¹¹ ראו גם פרק 2 ב"דוח השנתי" (הסקירה השנתית) של 2021 הנגיש באתר האינטרנט.

תרשים 9: שיעורי העוני בקרב נפשות (50% מחציון ההכנסה הפנויה), מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2021-2021), הגדרת ה-OECD

תרשים 10 מציג השוואה של רמת האי-שוויון בין המדינות כפי שהוא מתבטא במדד גייני של ההכנסה נטו לנפש תקנית. ניתן לראות כי גם כאן ישראל ממוקמת בחלק הגבוה יחסית של הרשימה, בשנים המוצגות אם כי המצב של ישראל השתפר במעט ב-2020 בהשוואה ל-2019 ול-2021 - שבהן רק בארצות הברית, טורקיה, מקסיקו וקוסטה ריקה רמת האי-שוויון לאחר התערבות הממשלה גבוהה יותר (ב-2020 גם בריטניה עם רמת אי-שוויון גבוהה יותר). הפער בין מדד גייני הישראלי לזה של ממוצע המדינות מגיע לכ-16% ב-2021.

תרשים 10: מדד ג'יני לאי-שוויון בהכנסה הפנויה, מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2020-2018, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD

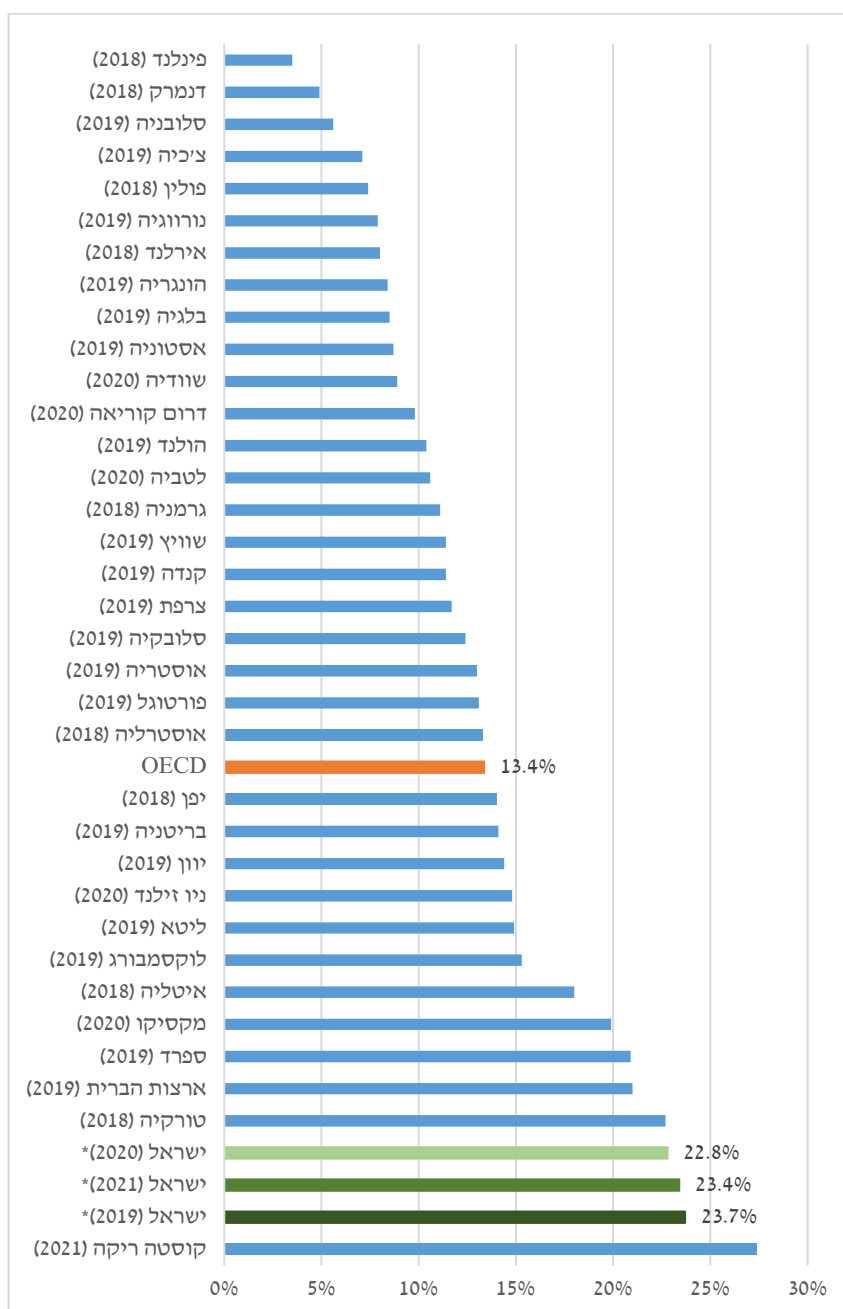

* חישוב על פי הנתונים המינהליים.

השוואה של תחולות העוני בקרב ילדים, לפי ההכנסה הפנויה (תרשים 11) מראה כי בדומה לעוני בקרב נפשות, ישראל נמצאת בראש הרשימה, ומרוחקת כדי 10 נקודות האחוז ממוצע המדינות. מיקומה אף מתדרדר בין 2020 ל-2021, לאחר ששיעורי העוני עלו מ-22.8% ל-23.4% בין שתי השנים. העוני בקרב אזרחים ותיקים לפי חישוב זה (תרשים 12), בדומה לחישוב בווריאציה הישראלית, מצביע על עלייה בשיעורי העוני מ-21.5% ב-2020 ל-22.3% ב-2021. ישראל רחוקה בשיעור גבוה יחסית (כ-9 נקודות האחוז) ממוצע המדינות ב-2019 – השנה הקרובה יותר למדינות המשוות בתרשים. עם זאת ישראל משפרת את מיקומה בשנים 2020-2021 ואינה נמצאת בראש המדרג של שיעור העוני כמו במקרה של נפשות וילדים. מספר מדינות ובהן ארה"ב ודרום קוריאה-הן בעלות שיעורי עוני גבוהים יותר בקרב אזרחים ותיקים. יצוין שרמות העוני גבוהות יותר בקרב

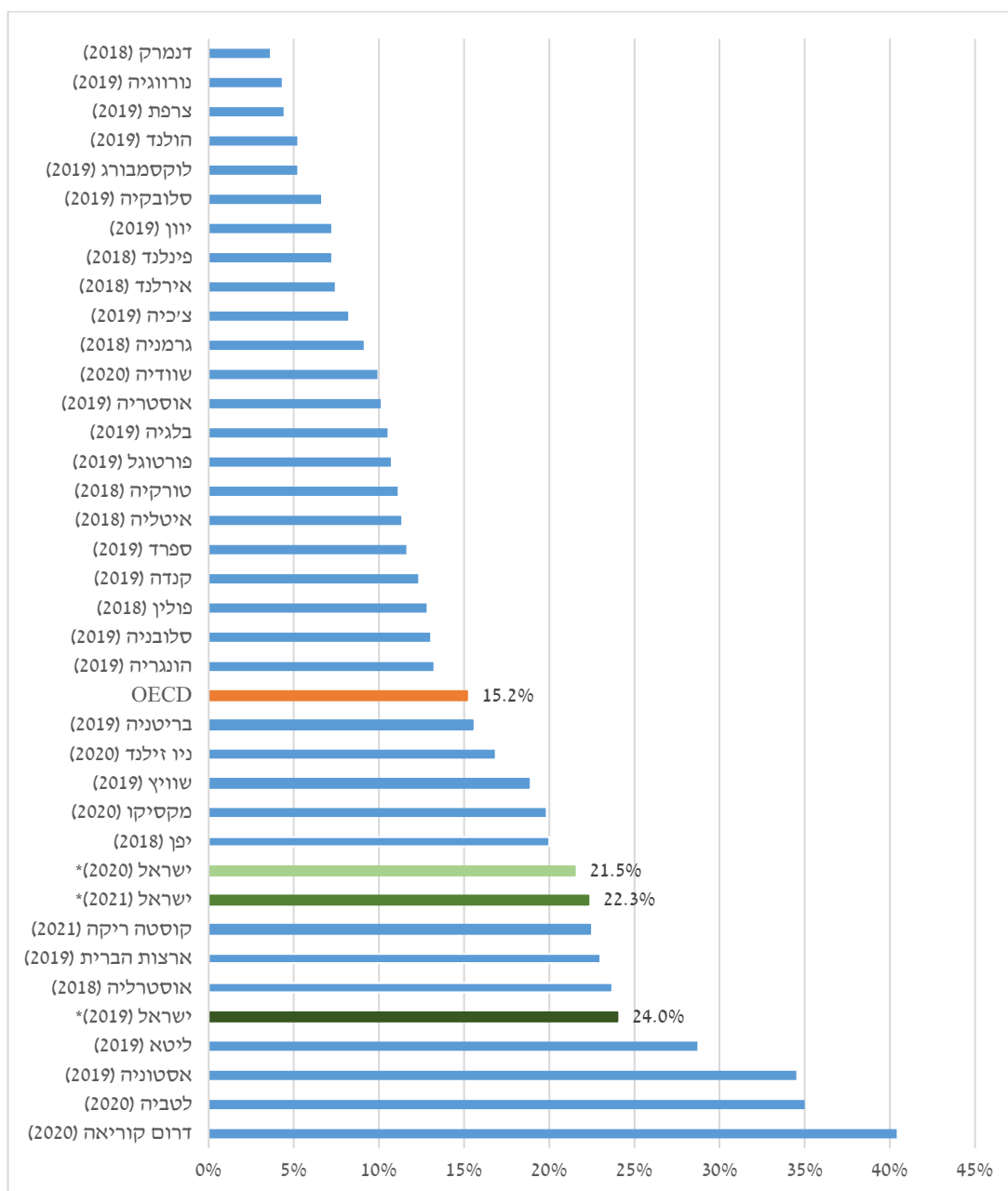
אזרחים ותיקים מאשר על פי המדד הישראלי מאחר שסולם השקילות נותן יותר יתרון לגודל למשפחות עם מספר נפשות קטן יותר, כפי שקיים אצל מרבית משפחות האזרחים הוותיקים.

תרשים 11: שיעורי העוני בקרב ילדים לפי ההכנסה הפנויה (50% מחציון ההכנסה), מדינות ה-OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD

* חישוב על פי הנתונים המינהליים.

תרשים 12: שיעורי העוני בקרב אזרחים ותיקים לפי ההכנסה הפנויה (50% מחציון ההכנסה), מדינות OECD וישראל, שנים שונות (2018-2020, ישראל 2019-2021), הגדרת ה-OECD

* חישוב על פי הנתונים המינהליים.

ב-2022 צפויה ירידה בממדי העוני של אוכלוסיית האזרחים הוותיקים. זאת לאור העלאת הקצבאות לאזרחים ותיקים המקבלים השלמת הכנסה בסכומים של כ-500 ₪ ליחיד וכ-800 ₪ לזוג כמו גם העלאת סכומי ההשתכרות המזכים בתוספת השלמת הכנסה לקצבה זו. לצד השפעה זו, צפויה העלייה בגיל הפרישה של נשים שהחלה ב-2022, לצמצם את ההטבה במצב העוני אם כי מוקדם עדיין להעריך בכמה. לגבי האוכלוסייה בגיל העבודה, הפסקת קצבאות האבטלה הייחודיות לתקופת הקורונה כליל ב-2022 מפחיתה את התמיכות בשנה זו. כמו כן ב-2022 ירד שיעור האבטלה ועלה שיעור התעסוקה, מה שצפוי גם הוא להשפיע על ממדי העוני והאי-שוויון.

תיבה 2: עוני סובייקטיבי, אי יכולת לכסות את ההוצאות החודשיות וויתורים על צריכה וטיפולים –

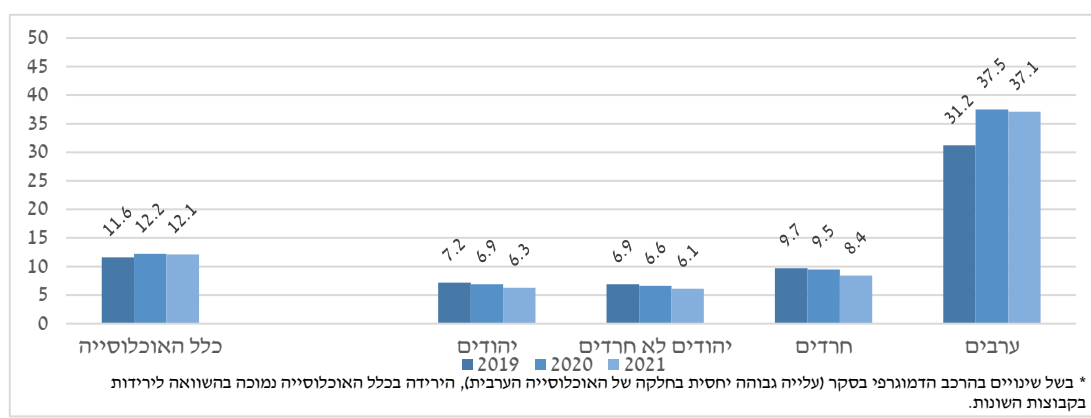
ממצאים מהסקר החברתי של הלמ"ס, 2021

כבשנה הקודמת נביא בתיבה זו ממצאים על תחושת עוני (עוני סובייקטיבי) וויתור על מוצרי צריכה ושירותים בשל קושי כלכלי, ב- 2021 בהשוואה לשנתיים שקדמו לה. הממצאים מבוססים על הסקר החברתי שעורכת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה¹².

עוני סובייקטיבי

ב-2021 נמצאה ירידה בכל קבוצות האוכלוסייה בהערכת העוני שלהם: הן באוכלוסייה הערבית והן באוכלוסייה היהודית (כלל היהודים, היהודים הלא-חרדים והיהודים החרדים). באוכלוסייה היהודית ירד שיעור ב-0.6 נקודות האחוז, ובאוכלוסייה הערבית ב-0.4 נקודות האחוז. באוכלוסייה החרדית הירידה היתה גבוהה אף יותר – בכנקודת אחוז אחת. זאת אל מול העלייה (הקלה) בעוני לפי המדידה הרשמית. עם זאת שיעור המשיבים הערביים שחשו שהם עניים נותר גבוה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית: פי 4.3, 5.5 ו-5.9 ב-2019, 2020 ו-2021 בהתאמה.

תרשים: שיעור הפרטים שחשו עניים בשנה האחרונה לפי לאום ורמת דתיות, 2019-2021*

אי היכולת לממן הוצאות וויתור על צריכה וטיפולים בשל קושי כלכלי

לשאלה האם משק הבית לא הצליח לכסות את כל הוצאותיו בשנים המשוות, השיבו בחיוב 26.4% (לעומת 25.8% ו-30.2% בשנתיים הקודמות). דהיינו, בדומה לממצאים על העוני, עלייה קלה לעומת מגמת השיפור שנרשמה בין 2019 ל-2020 (ראו לוח להלן). זאת בין היתר בשל העובדה שהצריכה הפרטית אשר ירדה בשנת 2020 בשיעור ניכר, בין היתר בשל הסגרים והמגבלות על הפעילות של עסקים, עלתה ב-2021. כמו כן בשנת 2020 נרתמה המדינה לסייע לאוכלוסיות נזקקות הן דרך הגדלת תשלומי ההעברה והן דרך סיוע במזון.

הממצאים מהסקר לגבי ויתורים על מוצרים, שירותים וטיפולים הם מעורבים. מצד אחד חלה ירידה לאורך השנים בשיעור האנשים שוויתרו על ארוחה חמה (מסיבות כלכליות) מ-6.4% ב-2019 ל-5.4% ב-2020 ול-5.2% ב-2021. בשיעור הנשאלים שוויתרו על פעילויות פנאי ותחביבים בגלל קשיים כלכליים היתה ירידה ניכרת בין 2020 ל-2021 (מ-30% ל-27.5%). לעומת זאת, בתחום הבריאות היתה עלייה בשיעור המוותרים על שירותים: שיעור האנשים שוויתרו על תרופות במרשם רופא בשל מצב כלכלי עלה בנקודת אחוז ב-2021, לאחר ירידה קלה בין 2019 ל-2020. גם שיעור המוותרים על טיפול רפואי עלה בין שתי השנים ב-0.8 נקודות האחוז.

לוח 1: שיעור המוותרים על צריכה וטיפולים בשל קשיים כלכליים, 2018-2021¹

2021	2020	2019	
26.4	25.8	30.2	שיעור משקי הבית שלא מצליחים לכסות את כל ההוצאות החודשיות
וויתור על צריכה וטיפולים			
10.6	9.8	9.8	שיעור הפרטים שוויתרו על טיפול רפואי, בגלל קשיים כלכליים ²

6.9	5.9	6.6	שיעור הפרטים שוויתרו על תרופות במרשם רופא, בגלל קשיים כלכליים ³
5.2	5.4	6.4	שיעור הפרטים שוויתרו על ארוחה חמה, לפחות פעם ביומיים, בגלל קשיים כלכליים
27.5	30.0	30.5	שיעור הפרטים שוויתרו על תחביב או פעילות פנאי, בגלל קשיים כלכליים

¹ עיבודי מנהל המחקר והתכנון לסקרים החברתיים של הלמ"ס; רק השאלה הראשונה (כיסוי הוצאות) נשאלה ברמת משק הבית.
² מתוך אלו שהיו זקוקים לטיפול רפואי.
³ מתוך אלו שהיו זקוקים לתרופות במרשם רופא.

הממצאים בחלוקה לקבוצות אוכלוסייה (לוח 2) מראים כי הירידה בויתור על ארוחה חמה היה באוכלוסייה היהודית בלבד, בעוד שהאוכלוסייה הערבית דיווחו על עלייה בשיעור הוויתור בתחום זה בין 2020 ל-2021. גם העלייה בשיעור הוויתור על תרופות מרשם הייתה באוכלוסייה היהודית, שכן האוכלוסייה הערבית דיווחה על ירידה בתחום זה. לעומת זאת העלייה בשיעור הוויתור על טיפול רפואי היתה משותפת לכלל הקבוצות. כללית, ב-2021 בקרב מרבית הקבוצות שיעור המוותרים על טיפול רפואי ותרופות מרשם עלה חזרה לרמות שנראו ב-2019, לאחר שיפור מסוים ב-2020. כמו כן, בכל הקבוצות שיעור המוותרים על תחביבים או פעילות פנאי ירד, לאחר עלייה אצל ערבים וחרדים ב-2020.

לוח 2: ויתורים על מוצרים לפי קבוצות לאום ורמת דתיות, 2021-2019

2021	2020	2019	מגזר	ויתור
18.3	16.2	14.9	ערבים	טיפול רפואי
8.8	8.5	8.7	יהודים	
8.4	8.1	8.3	יהודים לא-חרדים	
14.8	13.5	14.5	חרדים	
16.5	12.3	14.0	ערבים	תרופות מרשם
5.0	4.6	4.9	יהודים	
4.9	4.4	4.9	יהודים לא-חרדים	
6.1	7.9	5.4	חרדים	
12.8	10.7	14.8	ערבים	ארוחה חמה
3.5	4.3	4.5	יהודים	
3.3	4.0	4.0	יהודים לא-חרדים	
5.2	6.8	9.5	חרדים	
41.6	48.3	43.9	ערבים	תחביבים
24.3	26.2	27.5	יהודים	
23.0	24.5	26.3	יהודים לא-חרדים	
35.4	41.6	38.4	חרדים	

¹² יצוין שהממצאים לגבי עוני סובייקטיבי המובאים בתיבה זו אינם ברי השוואה לממצאים שהוצגו בתיבה 1 - אשר מתייחסים לסקר אחר ולצורת תישאל אחרת.

נספחים

נספח א' (מתודולוגי): מקורות הנתונים לדוחות העוני של הביטוח הלאומי - הבהרות

לנוכח עיכובים במסירת סקר הוצאות של הלמ"ס מאז סקר הוצאות 2018 ובשל גודל המדגם של הסקר שקטן על פני זמן, מאז 2019 דוחות העוני מתבססים על הנתונים המינהליים הקיימים בביטוח הלאומי תוך התאמתם דרך זקיפות של הכנסות שאינן במאגרי הביטוח הלאומי, לצורך חישובי העוני והאי-שוויון בהכנסות.

לשימוש בנתונים המינהליים יתרונות רבים. נתונים אלה, היות שמתייחסים לכלל אוכלוסיית ישראל (ולא למדגם קטן שלה), מאפשרים השוואות גם לגבי קבוצות קטנות באוכלוסייה וכמו כן נתוני ההכנסות מעבודה וקצבאות הם "נתוני אמת" במובן זה שהם משקפים נאמנה את ההכנסות (הרשמיות) ממקורות אלה למשקי הבית, לאורך כל שנת הדוח. לגבי הכנסות שאינן כלולות בנתונים המינהליים (הכנסה מהון והכנסה מתמיכות שמקורן אינו בביטוח הלאומי) – התווספו הכנסות על פי מחקר שעשה מינהל המחקר של המוסד, שבמסגרתו נאמדו או נזקפו למשקי הבית השונים ההכנסות החסרות על פי מאפייניהם¹³.

מאחר שמדובר בשני בסיסי נתונים שונים, בעלי הגדרות שונות, שיטת איסוף הנתונים שונה והיקפם שונה, יש קושי להשוות בין התוצאות שמניב כל אחד מבסיסי הנתונים. אשר על כן, בהשוואת הממצאים משני המקורות יש להתייחס לכל מקור בפני עצמו ולהשוות בין השנים הנחקרות במסגרתו¹⁴.

אחת מהסיבות המרכזיות לפערים בין סקרי הכנסות והנתונים המנהליים, מעבר להבדלים במקורות הנתונים ומאפייניהם, היא ההבדלים הקיימים בין הגדרת משק בית בנתוני הסקר לעומת הגדרת משפחה בנתונים המנהליים. האחרונים מזהים משפחה באופן השונה מהגדרת על פי אלגוריתם של יחד או זוג המתגוררים עם או ללא ילדים, ללא זיהוי של חברים אחרים במשק הבית שאינם שייכים למשפחה הגרעינית. הבדל זה מביא לכך שמספר המשפחות על פי הנתונים המנהליים גבוה מזה של מספר משקי הבית על פי סקרי הלמ"ס.

בדוח זה הנתונים מבוססים על נתוני ההכנסות המינהליים של שכירים הקיימים לכל שנת 2021 ועל נתוני הקצבאות של ביטוח לאומי לשנה זו. שומות העצמאים מתקבלות בהדרגה במשך כ-4-3 שנים. כמעט מחצית מהכנסות העצמאים בשנת הדוח מתייחסות ל-2019, והיתר מתחלקות בשיעור דומה בין השנים 2018, 2020 ו-2021¹⁵.

מאחר שנתוני ההכנסה מעבודה מתעדכנים גם רטרואקטיבית¹⁶, נתוני העבר המופיעים בדוחות המבוססים על הנתונים המינהליים עשויים להיות שונים במעט מנתונים שפורסמו בדוחות קודמים לגבי אותן שנים.

יצוין שממצאים עיקריים לגבי העוני והאי-שוויון שנים 2019-2020 מסקרי הלמ"ס שהתקבלו (כאמור באיחור) עובדי ופורסמו בדוח השנתי (הסקירה השנתית) של הביטוח הלאומי לשנת 2021 בשנת 2021 (כאמור באיחור) עובדי ופורסמו בדוח השנתי (הסקירה השנתית) של הביטוח הלאומי לשנת 2021

¹³ ראו הלר אורן, ואנדבלד מירי, "זקיפת רכיבי הכנסה חסרים בנתונים המנהליים" (2021) פרסום מספר 138 בסדרת ה"מחקרים לדיון" באתר הביטוח הלאומי.

https://www.btl.gov.il/Publications/research/Documents/mechkar_138.pdf

¹⁴ יצוין שממצאים עיקריים לגבי העוני והאי-שוויון שנים 2019-2020 מסקרי הלמ"ס שהתקבלו (כאמור באיחור) עובדי ופורסמו בדוח השנתי (הסקירה השנתית) של הביטוח הלאומי לשנת 2021 בפרק. הנתונים נגישים באתר האינטרנט של הביטוח הלאומי תחת הלשונית "פירסומים". לגבי ההשוואה בין ממצאים משני מקורות הנתונים ראו פירוט בדוח לשנת 2020

¹⁵ השנה לא הוספנו אומדנים למענקים שהתקבלו, מאחר שאלה כלולים בשומות של כ-60% מהעצמאים (לגבי 2020-2021) ויתר השומות מתייחסות לשנים שלפני משבר הקורונה דהיינו להכנסה שלא נפגעה מהמשבר.

¹⁶ השנה נעשו דיוקים בהערכת ההעברה הכספית למשפחות בקצבת הסיעוד ושופר האלגוריתם לחישוב המס.

בפרק. הנתונים נגישים באתר האינטרנט של הביטוח הלאומי תחת הלשונית "פירסומים". לגבי
ההשוואה בין ממצאים משני מקורות הנתונים ראו פירוט בדוח לשנת 2020.

לוח נספח 1: הכנסה כלכלית והכנסה נטו לשנה, משפחתית, לקבוצות אוכלוסייה

הכנסה נטו		הכנסה כלכלית			סוגי אוכלוסייה	
אחוז השינוי מ-2020 ל-2021	2021	2020	אחוז השינוי מ-2020 ל-2021	2021	2020	
2.8%	81,231	79,036	6.8%	81,693	76,487	כלל האוכלוסייה
מגזר של ראש המשפחה						
3.0%	87,841	85,292	6.8%	89,386	83,667	יהודים
3.1%	91,033	88,324	6.9%	93,815	87,779	יהודים לא חרדים
2.9%	56,188	54,628	8.0%	45,452	42,086	חרדים
2.8%	50,726	49,347	8.9%	46,196	42,407	ערבים
הרכב משפחה						
2.6%	71,882	70,055	7.3%	80,020	74,585	עם ילדים
2.9%	77,372	75,220	7.4%	87,338	81,286	עם 1-3 ילדים
1.3%	46,273	45,680	6.8%	45,882	42,957	עם 4 ילדים ומעלה
1.4%	38,145	37,602	7.8%	33,874	31,413	עם 5 ילדים ומעלה
3.9%	64,777	62,355	10.5%	60,968	55,159	משפחות שבראשן הורה עצמאי
סטטוס בשוק העבודה של ראש משפחה						
3.3%	88,828	85,979	7.6%	98,123	91,201	עובדים
3.3%	89,084	86,260	7.7%	98,723	91,654	שכירים
4.0%	94,643	90,982	6.6%	109,950	103,105	עצמאיים
3.1%	33,975	32,958	8.2%	8,531	7,887	לא עובדים בגיל עבודה
מספר מפרנסים במשפחה						
4.2%	80,881	77,622	9.1%	83,619	76,628	מפרנס אחד
2.7%	96,521	93,996	6.6%	112,164	105,182	שני מפרנסים ויותר
גיל ראש המשפחה						
5.9%	50,404	47,579	14.0%	46,192	40,531	עד גיל 29
2.9%	76,041	73,902	8.0%	83,618	77,392	גילאי 30-44
3.1%	95,424	92,552	6.8%	108,744	101,855	גילאי 45-גיל הפרישה
0.7%	84,806	84,245	2.0%	62,549	61,301	בגיל הפרישה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)
מגדר ראש המשפחה						
3.0%	88,033	85,449	6.8%	95,908	89,788	גבר
2.4%	72,713	70,996	6.8%	63,894	59,811	אישה

לוח נספח 2: תחולת העוני של נפשות, ילדים ואזרחים ותיקים לפי קבוצות אוכלוסייה, 2020-2021

2021			2020			סוגי אוכלוסייה
אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	
17.6	28.0	21.0	16.4	27.2	20.5	כלל האוכלוסייה
מגזר של ראש המשפחה						
15.3	21.2	16.0	14.3	20.6	15.7	יהודים
15.3	13.2	11.9	14.4	12.8	11.7	יהודים לא חרדים
14.0	47.1	39.7	12.4	46.5	39.3	חרדים
38.9	49.0	38.8	36.5	47.8	38.1	ערבים
הרכב משפחה						
13.9	28.0	24.2	13.2	27.2	23.5	עם ילדים
12.0	18.0	16.5	11.3	17.4	16.0	עם 1-3 ילדים
43.6	45.7	44.4	41.2	44.8	43.6	עם 4 ילדים ומעלה
52.3	54.1	53.2	48.5	53.3	52.5	עם 5 ילדים ומעלה
16.8	28.0	24.9	15.2	27.4	24.4	משפחות שבראשן הורה עצמאי
סטטוס בשוק העבודה של ראש משפחה						
3.5	24.9	17.3	3.2	24.1	16.9	עובדים
3.5	23.6	16.5	3.1	22.8	16.1	שכירים
2.4	23.2	15.2	2.7	23.6	16.0	עצמאיים
34.2	84.0	73.1	29.7	82.9	72.7	לא עובדים בגיל עבודה
מספר מפרנסים במשפחה						
5.0	51.5	33.0	4.6	50.6	33.0	מפרנס אחד
1.1	14.3	10.0	1.0	13.3	9.4	שני מפרנסים ויותר
גיל ראש המשפחה						
38.7	49.9	42.8	49.4	48.0	42.6	עד גיל 29
22.4	29.8	25.6	20.3	28.7	24.6	גילאי 30-44
5.8	18.5	12.8	5.3	18.4	12.7	גילאי 45-גיל הפרישה
18.1	21.9	16.8	16.9	20.8	15.7	בגיל הפרישה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)
מגדר ראש המשפחה						
14.8	22.4	17.5	14.0	21.9	17.2	גבר
20.4	37.4	26.4	18.9	36.0	25.6	אישה

לוח נספח 3: מספר הנפשות, הילדים והאזרחים הוותיקים 2020-2021

2021	2020	מספר הנפשות
כלל האוכלוסייה		
9,300,286	9,148,336	נפשות
3,048,405	3,010,037	ילדים

2021	2020	מספר הנפשות
1,207,081	1,172,910	אזרחים ותיקים
אוכלוסייה ענייה		
1,954,776	1,877,594	נפשות
853,823	819,990	ילדים
212,324	192,416	אזרחים ותיקים

לוח נספח 4: ההשפעה הישירה של צעדי המדיניות שנקטו להתמודדות עם משבר הקורונה על תחולת העוני של נפשות, לפי קבוצות באוכלוסייה (אחוזים)

סוגי אוכלוסייה שונים	עוני כלכלי	אילולא ננקטו צעדי המדיניות	דמי אבטלה רגילים
כלל האוכלוסייה	32.1	23.2	21.0
מגזר של ראש המשפחה			
יהודי	27.6	18.0	16.0
יהודי לא חרדי	22.3	13.8	11.9
חרדי	58.1	42.3	39.7
ערבי	48.1	41.7	38.8
הרכב משפחה			
עם ילדים	32.7	26.6	24.2
עם 1-3 ילדים	24.4	19.0	16.5
עם 4 ילדים ומעלה	54.9	46.7	44.4
עם 5 ילדים ומעלה	65.1	55.3	53.2
משפחות שבראשן הורה עצמאי	43.9	27.9	24.9
סטטוס בשוק העבודה של ראש משפחה			
עובד	25.9	19.6	17.3
שכיר	25.1	18.9	16.5
עצמאי	20.9	16.8	15.2
לא עובד בגיל עבודה	94.0	75.9	73.1
מספר מפרנסים במשפחה			
מפרנס אחד	47.5	36.0	33.0
שני מפרנסים ויותר	16.0	12.0	10.0
גיל ראש המשפחה			
עד גיל 29	55.8	45.9	42.8
גילאי 30-44	34.1	28.2	25.6
גילאי 45-גיל הפרישה	20.4	15.0	12.8
בגיל הפרישה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)	42.3	17.4	16.8
מגדר ראש המשפחה			
גבר	25.0	19.5	17.5
אישה	43.1	29.0	26.4

לוח נספח 5: ממדי העוני והאי-שוויון של האוכלוסייה 2012-2021

2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	שנה
לפי הכנסה כלכלית										
35.5	37.4	33.6	33.6	34.0	34.7	35.6	36.3	36.7	37.4	תחולת העוני משפחות
32.1	33.9	30.2	30.2	30.5	31.3	31.7	32.4	32.8	33.3	תחולת העוני נפשות
37.0	39.0	35.0	35.3	35.6	36.5	36.7	37.6	38.1	38.3	תחולת העוני ילדים
43.9	44.1	42.9	43.2	44.0	44.5	47.3	48.6	49.9	51.0	תחולת עוני אזרחים ותיקים
59.6	59.6	58.7	58.7	59.5	61.0	62.2	63.0	63.4	64.4	יחס פער ההכנסות
0.5066	0.5138	0.4932	0.4933	0.4977	0.5064	0.5126	0.5210	0.5233	0.5311	מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה
לפי הכנסה נטו										
21.0	20.6	21.9	22.3	22.3	21.5	23.0	21.9	21.9	22.1	תחולת העוני משפחות
21.0	20.5	21.4	21.7	21.9	22.0	22.8	22.4	22.2	22.1	תחולת העוני נפשות
28.0	27.2	28.0	28.4	28.8	29.7	30.0	30.3	29.9	29.3	תחולת עוני ילדים
17.6	16.4	19.8	21.5	20.2	15.9	21.3	17.0	17.6	17.6	תחולת עוני אזרחים ותיקים
39.4	38.7	39.9	39.9	40.8	42.6	41.9	43.0	42.7	43.3	יחס פער ההכנסות
0.3750	0.3719	0.3763	0.3778	0.3829	0.3905	0.3988	0.4011	0.4001	0.4064	מדד גייני לאי-שוויון בהכנסה

לוח נספח 6: חלקן של קבוצות נבחרות בכלל האוכלוסייה ובאוכלוסייה הענייה (אחוזים), 2020

שיעור באוכלוסייה הענייה לאחר תשלומי ההעברה		שיעור באוכלוסייה לפני תשלומי ההעברה		שיעור בכלל האוכלוסייה		קבוצת אוכלוסייה (משפחות)
נפשות	משפחות	נפשות	משפחות	נפשות	משפחות	
מגזר של ראש המשפחה						
59.9	67.5	67.4	75.1	78.4	82.6	יהודי
38.2	55.4	47.1	63.8	67.0	75.2	יהודי לא חרדי
21.7	12.1	20.4	11.3	11.4	7.4	חרדי
40.1	32.5	32.6	24.9	21.6	17.4	ערבי
הרכב משפחה						
72.1	37.8	64.6	32.4	63.0	37.3	עם ילדים
35.7	24.6	35.8	22.8	45.9	30.7	עם 1-3 ילדים
36.3	13.2	28.8	9.6	17.1	6.5	עם 4 ילדים ומעלה
24.6	7.9	19.1	5.6	9.6	3.2	עם 5 ילדים ומעלה
6.9	5.7	8.2	6.5	5.9	5.3	משפחות שבראשן הורה עצמאי
סטטוס בשוק העבודה של ראש משפחה						
72.0	53.9	72.6	55.3	87.6	77.1	עובד
65.7	49.0	67.7	51.3	84.0	72.9	שכיר
14.6	9.5	12.9	8.2	18.7	14.6	עצמאי
18.3	25.0	14.4	19.2	5.2	7.8	לא עובד בגיל העבודה
מספר מפרנסים במשפחה						
44.8	40.2	41.5	39.8	27.8	37.8	מפרנס אחד
27.2	13.7	31.1	15.5	59.8	39.4	שני מפרנסים ויותר
גיל ראש המשפחה						
20.0	28.1	16.7	21.1	9.6	13.8	עד גיל 29
45.5	27.2	40.3	24.1	38.0	28.2	בגילאי 30-44
23.6	21.9	25.1	22.5	38.1	33.3	בגילאי 45-גיל הפנסיה
10.9	22.7	17.9	32.2	14.2	24.7	בגיל הפנסיה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)
מגדר ראש המשפחה						
50.9	48.8	47.9	45.1	60.6	55.6	גבר
49.1	51.2	52.1	54.9	39.4	44.4	אישה

לוח נספח 7: חלקן של קבוצות נבחרות בכלל האוכלוסייה ובאוכלוסייה הענייה (אחוזים), 2021

קבוצת אוכלוסייה (משפחות)		שיעור בכלל האוכלוסייה		שיעור באוכלוסייה הענייה		
		לפני תשלומי ההעברה		לאחר תשלומי ההעברה		
		משפחות	נפשות	משפחות	נפשות	
מגזר של ראש המשפחה						
יהודי	82.2	78.1	74.6	67.1	66.8	
יהודי לא חרדי	74.7	66.5	63.2	46.2	54.7	
חרדי	7.5	11.6	11.5	21.0	12.1	
ערבי	17.8	21.9	25.4	32.9	33.2	
הרכב משפחה						
עם ילדים	36.9	62.8	31.6	64.0	37.9	
עם 1-3 ילדים	30.4	45.6	22.0	34.7	24.7	
עם 4 ילדים ומעלה	6.5	17.2	9.7	29.4	13.2	
עם 5 ילדים ומעלה	3.2	9.7	5.7	19.6	7.9	
משפחות שבראשן הורה עצמאי	5.4	6.0	6.4	8.2	5.8	
סטטוס בשוק העבודה של ראש משפחה						
עובד	77.0	87.5	52.3	70.7	53.2	
שכיר	72.7	83.8	48.4	65.7	48.8	
עצמאי	14.7	18.8	7.6	12.3	8.5	
לא עובד בגיל העבודה	7.7	5.2	20.0	15.1	24.3	
מספר מפרנסים במשפחה						
מפרנס אחד	37.9	27.7	38.0	41.0	39.1	
שני מפרנסים ויותר	39.1	59.8	14.3	29.8	14.2	
גיל ראש המשפחה						
עד גיל 29	13.6	9.5	20.2	16.5	26.6	
בגילאי 30-44	27.9	37.6	23.5	40.0	27.5	
בגילאי 45-גיל הפנסיה	33.5	38.5	22.1	24.6	21.5	
בגיל הפנסיה (גיל 62 לנשים ו-67 לגברים)	24.9	14.4	34.2	19.0	24.3	
מגדר ראש המשפחה						
גבר	55.6	60.6	44.4	47.2	48.2	
אישה	44.4	39.4	55.6	52.8	51.8	

לוח נספח 8: תחולת עונני לפי מחוז וערים גדולות, 2020-2021 (אחוזים)

חומרת העונני	יחס פער העונני	2021				חומרת העונני	יחס פער העונני	2020				
		תחולת העונני						תחולת העונני				
		אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	משפחות			אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	משפחות	
23.5	39.4	17.6	28.0	21.0	21.0	22.8	38.7	16.4	27.2	20.5	20.6	סה"כ
28.3	44.8	24.5	49.0	39.9	36.7	27.2	43.8	23.1	48.2	39.4	36.3	ירושלים
28.9	45.4	26.1	51.2	42.0	38.7	27.8	44.3	24.5	50.5	41.5	38.4	העיר ירושלים
19.5	35.5	21.5	28.8	22.2	23.6	18.7	34.6	20.4	27.7	21.6	23.1	הצפון
21.3	36.6	17.9	21.6	17.1	19.3	21.1	36.2	16.3	20.9	16.6	18.8	חיפה
23.3	37.5	18.5	18.2	15.9	19.5	23.5	37.5	16.3	17.1	15.0	18.6	העיר חיפה
22.9	37.9	13.6	14.4	12.0	14.5	22.7	37.6	12.7	14.0	11.7	14.3	המרכז
22.8	37.0	11.3	8.9	8.3	11.6	23.3	37.3	10.5	8.6	8.1	11.4	העיר ראשון לציון
21.1	35.3	13.0	10.2	9.7	13.0	21.7	35.7	12.0	9.5	9.2	12.6	העיר פתח תקווה
22.0	37.2	14.5	20.2	15.1	15.7	21.7	36.7	13.2	19.6	14.8	15.6	תל אביב
28.1	42.2	15.1	11.9	12.0	14.5	27.7	41.7	13.9	12.0	12.1	14.7	העיר תל אביב
24.1	40.4	21.8	34.0	25.4	24.6	23.3	39.5	20.5	32.9	24.5	23.9	הדרום
21.6	36.8	24.6	27.4	21.0	22.5	21.9	37.0	23.8	27.4	20.8	22.1	העיר אשדוד
24.1	39.3	22.1	22.4	18.1	21.9	24.1	38.8	19.9	21.7	17.3	20.7	באר שבע
19.2	36.0	13.7	31.0	24.8	22.4	18.7	35.4	12.9	30.3	24.4	22.1	יהודה ושומרון

לוח נספח 9: תחולת העוני בישובים עם מעל ל-5,000 תושבים ב-2021, לפי שם הישוב

חומרת העוני	העוני יחס פער	אזרחים ותיקים	תחולת העוני			ישוב
			ילדים	נפשות	משפחות	
21.6	36.7	33.2	31.3	24.9	27.8	אבו גוש
16.7	32.6	30.6	30.4	23.3	26.0	אבו סנאן
27.0	42.1	6.3	6.0	7.4	12.0	אבן יהודה
18.7	36.1	38.8	48.9	38.3	38.5	אום אל-פחם
20.5	37.2	22.2	35.9	27.0	25.5	אופקים
16.2	30.4	11.1	12.4	10.1	12.8	אור יהודה
23.2	37.7	19.9	14.2	13.9	18.2	אור עקיבא
17.9	32.3	7.3	3.8	4.5	6.9	אורנית
19.2	33.8	11.6	14.6	11.5	13.8	אזור
27.5	41.6	22.5	14.6	14.5	18.3	אילת
18.2	34.7	39.7	37.8	29.6	30.9	אכסאל
22.1	39.3	28.6	52.3	45.8	42.0	אל סייד
14.9	31.6	12.8	39.0	34.3	31.8	אלעד
19.4	33.2	6.6	4.6	4.5	6.8	אלפי מנשה
14.9	31.2	38.0	36.4	27.4	29.9	אעבלין
33.0	47.4	19.6	11.1	12.4	18.3	אפרת
23.7	37.0	20.2	9.5	10.1	15.2	אריאל
21.6	36.8	24.6	27.4	21.0	22.5	אשדוד
22.8	37.2	22.4	16.7	15.3	19.9	אשקלון
16.6	32.7	34.6	31.3	23.9	26.3	באקה אל-גרביה
19.6	34.0	8.6	6.6	6.5	9.2	באר יעקב
24.1	39.3	22.1	22.4	18.1	21.9	באר שבע
17.6	34.9	38.3	43.6	33.3	34.0	בועיינה-נוג'ידאת
17.3	34.8	11.1	35.8	27.8	25.6	בוקעאתא
17.2	33.6	36.8	41.1	33.2	34.2	ביר אל-מכסור
39.9	57.3	62.5	85.8	82.8	79.4	ביר הדאג'י
20.8	37.0	10.5	21.1	19.7	23.3	בית אל
15.7	29.6	5.7	5.9	5.5	7.6	בית אריה
14.8	30.6	22.3	20.0	15.9	18.8	בית גין
17.2	32.0	9.9	6.3	6.1	9.2	בית דגן
22.8	38.0	14.1	22.1	18.7	21.8	בית שאן
24.9	42.1	27.3	50.9	42.8	37.2	בית שמש
17.8	35.0	24.9	50.1	45.7	42.3	ביתר עילית
16.7	33.5	15.5	45.6	38.0	32.0	בני ברק
24.0	37.6	20.9	14.4	11.6	15.2	בני עייש
34.6	48.2	11.1	7.0	8.9	14.4	בנימינה-גבעת עדה
21.5	39.2	38.0	49.0	37.0	37.5	בסמ"ה
16.1	32.6	24.8	34.7	24.8	25.4	בסמת טבעון
19.7	36.3	33.6	49.5	38.4	37.7	בענה
20.0	34.7	11.1	3.6	4.0	7.2	בת חפר
23.2	37.4	21.6	19.9	16.8	20.2	בת ים
16.4	33.0	32.8	34.5	25.5	27.1	גידידה-מכר
17.3	32.8	16.1	11.8	9.7	12.5	גולס
24.0	40.3	36.4	46.2	35.1	35.1	גיליוליה
13.5	29.1	25.9	35.6	24.9	24.7	גיסר א-זרקא
19.0	35.3	29.1	24.9	20.1	23.0	גית
18.1	33.1	10.9	18.5	15.0	16.4	גבע בנימין
22.8	39.4	10.8	31.6	24.3	21.4	גבעת זאב
27.1	42.2	10.9	7.8	9.3	14.2	גבעת שמואל
24.2	38.2	10.8	4.7	6.8	10.0	גבעתיים
22.1	37.4	11.5	6.6	6.7	10.5	גדרה
22.0	37.1	7.9	6.7	6.5	10.6	גן יבנה
21.2	36.1	7.5	6.9	6.8	9.7	גני תקווה
16.2	31.2	24.6	17.4	15.1	18.6	דאלית אל-כרמל
16.0	32.2	38.1	31.0	25.2	27.0	דבורייה
16.8	32.8	32.5	31.9	26.5	27.8	דייר אל-אסד

חומרת העוני	העוני יחס פער	אזרחים ותיקים	תחולת העוני			ישוב
			ילדים	נפשות	משפחות	
13.2	28.9	26.2	29.0	21.4	23.1	דייר חנא
21.6	36.9	22.7	25.1	19.2	22.5	דימונה
24.2	38.8	8.1	6.3	6.7	10.0	הוד השרון
30.5	44.2	12.1	8.4	9.5	13.3	הרצלייה
34.0	48.5	14.8	17.4	14.6	18.0	זכרון יעקב
18.4	35.1	31.4	32.8	24.1	26.0	זמר
18.1	34.1	33.4	35.4	27.8	29.5	זרזיר
22.6	37.2	16.2	16.0	13.4	17.0	חדרה
20.4	35.0	13.2	13.4	11.2	14.1	חולון
25.7	43.4	44.1	62.7	56.2	52.8	חורה
16.6	32.0	16.1	19.1	15.6	16.8	חורפיש
23.3	37.5	18.5	18.2	15.9	19.5	חיפה
17.1	33.1	13.7	26.0	19.5	20.4	חצור הגלילית
19.8	35.6	22.5	22.9	20.1	19.9	חריש
20.4	36.1	22.8	35.3	26.4	26.9	טבריה
14.4	30.5	26.9	27.8	20.5	23.3	טובא-זנגרייה
16.8	34.3	38.7	42.6	33.7	34.3	טורעאן
18.2	34.8	29.6	40.2	29.7	29.5	טייבה
19.9	36.2	28.5	33.2	23.4	25.0	טירה
19.8	33.5	15.7	12.3	11.8	15.8	טירת כרמל
16.8	33.2	40.3	37.6	29.7	31.0	טמרה
15.6	30.9	22.5	17.6	14.4	16.9	יאנוח-גית
19.2	33.7	7.8	8.8	7.8	10.3	יבנה
19.7	33.9	8.4	7.2	7.0	10.1	יהוד
15.9	32.7	37.3	41.6	31.6	33.0	יפיע
22.4	36.0	15.6	7.1	7.8	12.2	יקנעם עילית
24.2	40.4	22.1	28.8	23.6	24.9	ירוחם
28.9	45.4	26.1	51.2	42.0	38.7	ירושלים
16.7	33.3	25.4	27.7	22.0	23.5	ירכא
17.5	34.1	37.2	37.5	30.0	31.6	כאבול
26.8	42.1	3.9	4.1	4.5	8.2	כוכב יאיר
18.9	36.1	30.8	43.7	38.6	37.9	כוכב יעקב
25.7	43.6	42.2	59.0	52.5	50.4	כסיפה
13.6	29.5	18.7	26.1	20.5	21.2	כסרא-סמיע
16.6	33.0	37.7	32.8	26.1	29.1	כעביה-טבאש-חג'אג'רה
30.7	44.9	6.1	10.5	7.1	9.5	כפר ורדים
18.6	34.6	12.3	17.8	16.1	18.2	כפר חב"ד
15.2	30.6	24.7	28.0	21.0	23.5	כפר יאסיף
20.0	34.2	11.3	7.9	7.8	11.4	כפר יונה
16.6	33.7	40.6	47.3	38.0	38.5	כפר כנא
20.3	38.0	40.2	55.1	45.6	45.3	כפר מנדא
22.5	36.6	10.4	6.9	7.6	11.1	כפר סבא
18.3	34.7	40.1	36.8	27.7	28.5	כפר קאסם
16.0	32.1	30.7	25.8	18.6	21.1	כפר קרע
25.9	40.2	22.3	16.5	14.9	19.5	כרמיאל
29.7	44.5	3.2	3.5	3.4	6.4	להבים
22.2	38.3	18.5	31.6	23.3	22.5	לוד
25.4	43.3	37.0	58.9	51.9	48.7	לקיה
23.9	38.9	6.9	9.4	8.3	11.4	מבשרת ציון
18.3	34.2	32.6	31.4	25.6	30.8	מגיד אל-כרום
15.1	31.9	10.4	40.7	29.7	25.9	מגידל שמס
17.9	34.2	25.2	30.1	22.7	24.1	מגאר
20.0	34.1	21.3	19.6	16.3	19.8	מגדל העמק
18.2	36.0	28.0	59.3	55.4	50.8	מודיעין עילית
31.2	45.5	11.4	5.0	5.9	9.9	מודיעין-מכבים-רעות
25.8	39.6	7.3	4.1	4.8	8.9	מזכרת בתיה
27.7	43.3	4.8	4.7	4.5	6.9	מיתר
23.2	37.9	12.5	9.5	8.6	11.9	מעלה אדומים

חומרת העוני	העוני יחס פער	אזרחים ותיקים	תחולת העוני			ישוב
			ילדים	נפשות	משפחות	
18.6	35.7	38.6	45.1	35.5	36.7	מעלה עירון
21.2	35.1	28.4	18.6	17.2	22.2	מעלות-תרשיחא
25.5	41.6	27.4	39.5	31.6	31.2	מצפה רמון
19.5	37.2	38.2	48.1	35.9	36.9	משהד
27.1	41.1	21.2	14.2	14.1	18.9	נהרייה
18.0	34.6	35.4	39.8	30.7	31.1	נחף
22.6	37.0	6.8	5.9	6.1	9.4	נס ציונה
19.6	36.1	34.5	41.6	33.0	35.1	נצרת
23.5	37.9	26.4	28.9	21.3	24.3	נצרת עילית
24.9	38.3	19.3	8.3	10.5	15.8	נשר
17.7	34.2	22.1	34.5	27.0	25.8	נתיבות
29.3	43.1	26.7	18.9	17.8	22.2	נתניה
15.4	32.0	31.6	35.7	27.8	29.0	סחינין
23.3	39.4	6.6	15.7	10.2	11.0	עומר
15.3	30.5	24.0	18.8	14.9	18.9	עיילבון
15.8	32.8	43.8	50.0	38.7	39.0	עילוט
17.7	34.1	42.2	45.5	35.4	36.7	עין מאהל
21.5	36.7	23.4	22.1	19.0	22.9	עכו
16.0	32.0	21.2	21.7	17.3	19.2	עספיא
19.8	35.3	18.0	23.6	17.7	19.4	עפולה
18.4	35.5	34.6	41.1	33.6	34.4	עראבה
21.3	37.6	29.2	48.8	35.9	31.8	ערד
16.9	33.1	35.9	35.4	26.6	28.8	ערערה
25.7	43.6	46.2	61.5	55.0	53.2	ערערה-בנגב
29.1	43.6	8.5	6.9	7.5	11.1	עתלית
16.7	32.8	33.3	29.5	22.5	24.0	פורידיס
13.4	29.4	21.2	21.0	16.9	18.3	פקיעין (בוקייעה)
21.9	36.6	12.8	11.5	11.4	15.6	פרדס חנה-כרכור
21.4	34.8	4.1	4.8	4.1	6.3	פרדסייה
21.1	35.3	13.0	10.2	9.7	13.0	פתח תקווה
24.3	39.2	11.1	4.9	5.0	7.8	צור הדסה
18.2	32.2	9.0	5.0	4.7	6.1	צור יצחק
25.6	42.3	23.7	49.5	38.9	35.5	צפת
21.0	36.0	10.4	8.5	7.3	10.3	קדימה-צורן
41.2	55.2	19.7	16.5	16.8	21.8	קיסריה
17.9	34.2	34.7	36.1	27.2	28.1	קלנסווה
16.4	32.6	7.6	14.7	11.0	11.8	קצרין
22.3	36.6	9.2	5.4	6.4	10.1	קריית אונו
18.8	34.7	22.4	23.1	19.9	22.7	קריית ארבע
19.2	33.7	15.1	13.9	11.7	15.4	קריית אתא
20.6	34.8	13.3	11.4	10.6	14.3	קריית ביאליק
17.4	32.8	19.7	25.7	18.9	20.2	קריית גת
23.0	37.0	9.9	10.9	10.2	14.4	קריית טבעון
25.3	38.7	20.9	17.3	15.4	19.3	קריית ים
17.8	33.9	28.5	43.5	38.9	35.9	קריית יערים
23.1	37.2	13.4	9.2	9.5	13.6	קריית מוצקין
17.8	32.8	14.5	21.0	16.8	19.4	קריית מלאכי
18.1	32.9	8.2	14.6	10.5	12.7	קריית עקרון
20.6	34.9	16.2	14.9	13.2	17.6	קריית שמונה
20.4	35.1	12.1	9.7	9.4	12.7	קרני שומרון
18.0	34.2	17.5	23.8	17.0	18.9	ראמה
19.0	33.6	8.3	8.8	7.6	10.0	ראש העין
22.8	37.0	11.3	8.9	8.3	11.6	ראשון לציון
22.2	39.5	37.6	53.7	45.5	44.0	רהט
20.6	35.6	10.7	12.9	10.7	13.1	רחובות
18.0	34.8	41.2	48.1	35.7	36.3	ריינה
17.2	34.7	14.1	53.9	45.2	38.4	רכסים
21.0	36.2	15.5	22.6	17.2	19.2	רמלה

חומרת העוני	העוני יחס פער	אזרחים ותזיקים	תחולת העוני			ישוב
			ילדים	נפשות	משפחות	
23.3	37.6	12.3	7.7	8.9	12.2	רמת גן
26.2	40.9	10.5	8.3	8.8	12.1	רמת השרון
24.1	38.7	4.4	4.7	5.5	9.4	רמת ישי
36.6	50.1	14.1	13.1	12.9	16.5	רעננה
14.4	30.5	37.3	29.5	23.1	25.1	שבלי - אום אל-גנם
28.5	45.7	39.2	61.6	54.0	51.9	שגב-שלום
19.3	34.4	18.7	15.3	14.2	18.2	שדרות
30.9	45.9	6.2	3.3	4.6	9.4	שוהם
20.8	36.3	17.8	14.9	12.0	15.1	שלומי
15.0	31.9	37.6	42.6	31.8	32.8	שעב
18.0	33.1	9.0	7.0	6.2	8.9	שערי תקווה
17.1	33.4	31.4	33.9	24.9	26.7	שפרעם
28.1	42.2	15.1	11.9	12.0	14.5	תל אביב-יפו
26.4	40.5	9.3	6.8	7.2	11.4	תל מונד
25.9	44.0	42.2	65.8	58.8	55.6	תל שבע

לוח נספח 10: מקסימום הכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים וגודל משפחה – 2021, לפי סולם שקילות ישראלי

עשירון	יחיד (38%)**	שתי נפשות (19%)	שלוש נפשות (11%)	ארבע נפשות (12%)	חמש נפשות (10%)
1	2,242	3,587	4,753	5,955	6,726
2	3,442	5,507	7,297	9,141	10,325
3	4,625	7,399	9,804	12,283	13,874
4	5,847	9,355	12,395	15,529	17,540
5	7,123	11,396	15,100	18,918	21,368
6	8,484	13,575	17,987	22,535	25,453
7	10,094	16,150	21,398	26,809	30,281
8	12,270	19,632	26,013	32,589	36,810
9	15,997	25,596	33,915	42,489	47,992

* נתוני עשירון 10 הושמטו בשל צנעת הפרט
** שיעור של גודל המשפחה בכלל האוכלוסייה

לוח נספח 11: ממוצע הכנסה נטו לנפש תקנית לפי עשירונים וגודל משפחה – 2021, לפי סולם שקילות ישראלי

עשירון	יחיד (38%)**	שתי נפשות (19%)	שלוש נפשות (11%)	ארבע נפשות (12%)	חמש נפשות (10%)
1	1,078	1,725	2,285	2,863	3,234
2	2,933	4,694	6,219	7,791	8,800
3	4,042	6,467	8,569	10,735	12,126
4	5,230	8,368	11,088	13,892	15,691
5	6,480	10,368	13,737	17,211	19,440
6	7,792	12,468	16,520	20,697	23,377
7	9,259	14,815	19,630	24,593	27,778
8	11,112	17,780	23,558	29,515	33,337
9	13,910	22,256	29,489	36,945	41,730
10	22,778	36,445	48,289	60,498	68,333

לוח נספח 12: תחולת העוני ושכר ממוצע ברוטו לפי ענף כלכלי, 2021

שכר ברוטו	עוני נטו	עוני כלכלי	ענף כלכלי
9,408	17.2	29.5	אמנות, בידור ופנאי
29,842	1.8	2.7	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
16,309	10.0	15.6	אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
21,789	2.9	4.2	ארגונים וגופים חוץ-מדינתיים
11,870	23.3	30.4	בינוי
27,643	3.4	5.9	הייטק
10,361	19.0	29.5	חינוך
11,213	14.8	22.4	חקלאות, ייעור ודיג
20,310	8.2	11.1	כרייה וחציבה
13,380	11.4	18.9	מידע ותקשורת
16,284	4.0	7.4	מינהל מקומי, מינהל ציבורי וביטחון; ביטוח לאומי חובה
12,685	14.2	22.7	מסחר סיטוני וקמעוני; תיקון כלי רכב מנועיים ואופנועים
6,354	35.3	48.0	משקי בית כמעסיקים משקי בית המייצרים מגוון טובין ושירותים לשימוש עצמי
14,141	10.6	19.2	פעילויות בנדל"ן
7,662	26.3	40.0	שירותי אירוח ואוכל
11,593	14.2	29.0	שירותי בריאות, רווחה וסעד
7,132	22.0	38.5	שירותי ניהול ותמיכה
12,387	14.2	21.6	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
9,230	18.6	32.4	שירותים אחרים
16,814	8.6	15.6	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
21,684	4.7	8.9	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
15,587	7.8	13.8	תעשייה

לוח נספח 13: מדדי עוני לפי מקבלי קצבאות, 2021

חומרת העוני	יחס פער העוני	2021				חומרת העוני	יחס פער העוני	2020				סוג הקצבה
		אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	משפחות			אזרחים ותיקים	ילדים	נפשות	משפחות	
9.9	25.7	24.6	32.7	20.6	26.2	7.3	21.5	22.4	28.9	18.3	24.0	מקבלי קצבת זקנה
9.9	25.7	37.2	41.0	31.2	37.9	6.5	19.9	33.6	33.9	27.0	34.2	מקבלי קצבת השלמת הכנסה לזקנה
13.1	30.2	20.9	45.6	28.6	30.9	11.6	28.3	19.9	43.9	27.4	29.9	מקבלי קצבת נכות
16.9	35.3	8.4	58.3	35.4	32.6	13.5	31.4	5.5	49.1	27.9	24.9	מקבלי דמי אבטלה
14.3	31.8	13.4	53.7	43.1	38.4	11.6	28.5	9.8	48.9	39.0	34.3	מקבלי מזונות
24.0	42.9	26.9	67.7	48.9	48.2	21.6	40.5	25.6	65.4	47.4	47.5	מקבלי אבטחת הכנסה

נספח ב – הגדרות עיקריות במדידת העוני¹⁷

במסגרת הפעילות המחקרית שנעשת בישראל בנושא העוני והתחלקות ההכנסות, גובשה בראשית שנות ה-70 **גישה יחסית** למדידת עוני, שלפיה עוני הוא תופעה של מצוקה יחסית, שיש להעריכה בזיקה לרמת החיים המאפיינת את החברה. מאחר שאין מדד מוסכם המשקף מצוקה על כל היבטיה, ומאחר שנתונים על ההכנסה הכספית זמינים יחסית, מדידת העוני בישראל ובמרבית מדינות המערב מוגבלת להיבט ההכנסה הכספית בלבד, כאשר ההכנסה המייצגת היא **ההכנסה נטו שהיא ההכנסה מכל המקורות בניכוי מיסים ישירים**.

קו העוני לנפש תקנית בישראל מוגדר כרמה השווה ל-50% מן הכנסה נטו החציונית לנפש תקנית. משפחה בישראל משויכת לאוכלוסיית העוני כאשר ההכנסה נטו המחולקת למספר הנפשות התקניות שבה, נמוכה מקו העוני לנפש תקנית. את קו העוני למשפחה אפשר לחשב באופן דומה – על ידי הכפלת קו העוני לנפש תקנית במספר הנפשות התקניות במשפחה.

המונח "לנפש תקנית" מבטא את התאמת קו העוני לגודל המשפחה. ההנחה היא כי לגודל המשפחה יש יתרונות מבחינת הצריכה: משפחה הגדלה בנפש נוספת אין צריכה גדלים בשיעור דומה, אלא בשיעור קטן יותר, כך שתוספת ההכנסה הנחוצה למשפחה כדי לשמור על רמת חיים קבועה פוחתת עם גידול מספר הנפשות במשפחה.

החשובים נערכים במקביל גם על **ההכנסה הכלכלית** – שהיא ההכנסה מהשווקים] זו שאינה כוללת את התערבות הממשלה באופן ישיר: ההכנסה משוק העבודה, מפנסיה תעסוקתית ומהון. הפערים בין העוני לפי הכנסה זו לבין העוני לפי ההכנסה נטו משמשים כאינדיקציה להשפעת המדיניות החברתית בתחום התמיכה הכספית.

מחישובים אלו נגזרים המדדים השונים של העוני והאי-שוויון, שהעיקריים שבהם:

תחולת עוני – שיעור העוני המבטא את שיעור המשפחות/הנפשות או כל יחידה אחרת שחיים במשפחות שהכנסתן נופלת מקו העוני.

עומק העוני ("יחס פער העוני") – המרחק (באחוזים) של הכנסת המשפחה הענייה מהכנסת קו העוני (במדד חומרת העוני מרחק זה מועלה בריבוע, כך שהוא גדל ככל שהמשפחה ענייה יותר).

מדד ג'יני – מדד לאי-שוויון בהכנסות – נע בין 0 (מצב של שוויון מוחלט) ל-1 (מצב של אי-שוויון מוחלט).

¹⁷ לצורך הרחבה בנושא יש לעיין ב"נספח הגדרת העוני ומקורות הנתונים" המופיע בדוחות השנתיים של הביטוח הלאומי.